

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Vojtěch Havrda

Čínská zahraniční politika ve střední Evropě

Bakalářská práce

Praha 2016

Autor práce: **Vojtěch Havrda**

Vedoucí práce: **JUDr. Vladimír Handl, CSc.**

Rok obhajoby: **2016**

Bibliografický záznam

HAVRDA, Vojtěch. *Čínská zahraniční politika ve střední Evropě*, Praha, 2016. 56 s. Bakalářská práce (Bc.), Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií.

Vedoucí bakalářské práce JUDr., Vladimír Handl, CSc.

Abstrakt

Čínská politika ve střední Evropě se věnuje novému fenoménu regionalismu v čínské zahraniční politice. Jedná se o případovou studii, která sleduje období let 2012-2015. Geograficky se práce vymezuje na region střední Evropy (Česká republika, Polsko, Slovensko, Maďarsko). Na základě teoretického konceptu čínské regionální politiky představuje vývoj platformy 16+1, regionálního uskupení sdružující Čínu a šestnáct států střední a východní Evropy. Cílem práce je odpovědět na otázku, jestli je čínská zahraniční politika ve střední Evropě úspěšná. Úspěšnost je hodnocena sledováním čínských deklarovaných cílů, které Čína představila v roce 2012. Dalším cílem práce je popsat dynamiku vývoje bilaterálních vztahů Číny a států střední Evropy. Dynamiku práce popisuje pomocí kritérií, kterými jsou smluvní úroveň vztahů, institucionalizace, četnost politických setkání a jejich úroveň, účast politických představitelů na summitech platformy 16+1, a objem vzájemného obchodu. Poslední kapitola interpretuje, k jaké změně došlo během sledovaného období ve vzájemných bilaterálních vztazích a jestli byla čínská zahraniční politika úspěšná v dosahování deklarovaných cílů. Práce dochází k tomu, že přestože bilaterální vztahy jsou dnes kvalitnější a že platforma 16+1 k tomu přispěla, nepodařilo se dosáhnout většiny deklarovaných bodů a čínská politika tedy nebyla ve sledovaném období úspěšná.

Abstract

This paper analyzes new phenomenon of regionalism in Chinese foreign policy in Central Europe. After introducing the theoretical concept of Chinese regional foreign politics, 16+1 cooperation platform is described. The regional platform refers to a mechanism of cooperation between China and sixteen Central and Eastern European countries, which was formed after the Warsaw summit took place in 2012. For the purpose of the research, the region was narrowed to the Central Europe (Poland, Czech Republic, Slovakia, Hungary). The paper aims to find out whether Chinese foreign policy in Central Europe has been successful, which will be measured by analyzing by China's ability to achieve its declared goals. These were made public at the Warsaw summit in 2012. Moreover, using five different criteria (mutual political treaties, institutionalization of the bilateral relations, frequency of high political meetings, attendance of representatives at the 16+1 platform summits and the size of mutual trade), the paper describes the dynamics of bilateral relationships between China and the Central European countries. After analyzing which declared goals had been achieved and looking at the dynamics of the bilateral relations, the paper concludes that Chinese foreign policy in Central Europe has not been successful, because majority of the declared goals had not been achieved. However, it can be argued that the mutual relations have improved.

Klíčová slova

Čínská zahraniční politika, regionalismus, střední Evropa, platforma 16+1, Čína, evropsko-čínské vztahy.

Keywords

Chinese foreign policy, regionalism, Central Europe, 16+1 cooperation, China, EU-China relations.

Rozsah práce: 72 773 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 1. 5. 2016

Vojtěch Havrda

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce, panu JUDr. Vladimíru Handlovi, CSc. za vstřícnost při konzultacích. Díky také patří Ing. Mgr. Richardu Turscányimu za jeho inspirativní rady.

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Vojtěch Havrda

E-mail:

Havrda.vojtech@gmail.com

Studijní obor:

Mezinárodní teritoriální studia

Semestr a školní rok zahájení práce:

ZS 2015

Semestr a školní rok ukončení práce:

LS 2016

Vedoucí bakalářského semináře:

JUDr., Vladimír Handl, CSc.

Vedoucí práce:

JUDr., Vladimír Handl, CSc.

Název práce:

Čínská zahraniční politika ve střední Evropě

Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek):

Tématem bakalářské práce je čínská zahraniční politika ve střední Evropě, která získala nový impuls v roce 2012, kdy Čínská lidová republika (dále jen Čína) dala formální podnět ke vzniku regionální platformy 16+1. Tato platforma sdružuje Čínu a dalších šestnáct států střední a východní Evropy a je jedinečnou strukturou, o které například Rudolf Fürst hovoří jako o výsledku čínského znovuobjevování střední a východní Evropy. V rámci této platformy dochází každoročně ke společnému setkání premiérů všech zúčastněných států a také dalším bilaterálním i multilaterálním jednáním zúčastněných zemí, která připravují národní koordinátoři. Tato práce bude sledovat naplňování deklarovaných cílů této platformy a na základě analýzy potvrdí či vyvrátí tezi, že čínská zahraniční politika je úspěšná. Úspěšnost je hodnocena podle toho, jestli se daří naplňovat většinu deklarovaných cílů.

Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):

Během rešerše bylo změněno téma práce. Práce nyní klade hlavní důraz na regionalismus čínské zahraniční politiky a na bilaterální vztahy Číny se státy střední Evropy. Důvodem bylo to, že dané téma není podrobně zpracováno v současné literatuře a to umožnilo čerpat z literatury, ale zároveň v detailu popsat něco, co zatím zpracované není. Stejně tak došlo ke změně v operacionalizaci. V bakalářské práci jsou představeny konkrétní cíle čínské zahraniční politiky a analýza vývoje bilaterálních vztahů ukazuje, které z cílů se daří plnit.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

První kapitola popisuje teoretické základy této práce. Druhá kapitola se věnuje vývoji regionalismu v čínské zahraniční politice a představuje jeho hlavní principy. Část této kapitoly také bude věnována popisu čínské měkké síly (soft power). Tuto kapitolu jsem zařadil, abych popsal, jaké teoretické koncepty jsou základem dnešní čínské zahraniční politiky ve střední Evropě. Třetí kapitola se věnuje vývoji evropsko-čínských vztahů se zaměřením na to, jak se měnilo čínské vnímání regionu střední a východní Evropy. Čtvrtá kapitola definuje čínské zahraničně-politické cíle a zájmy v EU a představí deklarované cíle v rámci platformy 16+1. Pátá kapitola pomocí sledovaných kritérií popíše vývoj jednotlivých bilaterálních vztahů Číny se státy střední Evropy. Šestá kapitola hodnotí dosažení všech deklarovaných cílů a vysvětluje důvody, které vedly k naplnění či nenaplnění daných cílů. Sedmá kapitola následně spojuje sledovaná kritéria bilaterálních

vztahů s dosahováním deklarovaných cílů a interpretuje, k jaké změně během sledovaného období došlo. Závěr této práce shrnuje hlavní zjištění výzkumu, hodnotí zjištěné výsledky a představuje výhled do budoucí spolupráce v rámci platformy 16+1.

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

„EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation”,
http://eeas.europa.eu/china/docs/20131123_agenda_2020__en.pdf.

„China’s twelve measures for Promoting Friendly Cooperation with Central and Eastern European Countries”, Official site of the Ministry of foreign affairs of the People’s republic of China,
http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/wjbispg_665714/t928567.shtml(staženo 15. 03. 2016).

„Polish Foreign Policy Priorities”, <http://www.msz.gov.pl/resource/d31571cf-d24f-4479-af09-c9a46cc85cf6:JCR> (staženo 1. 04. 2016).

„The Belgrade guidelines for cooperation between China and Central and Eastern European countries“ Official site of the Ministry of foreign affairs of the People’s republic of China, <http://www.china-ceec.org/151/2015/01/27/41s5626.htm> (staženo 1. 04. 2016).

„The Bucharest guidelines for cooperation between China and Central and Eastern European countries“ Official site of the Ministry of foreign affairs of the People’s republic of China, <http://www.china-ceec.org/151/2015/01/26/41s5603.htm>.

„The Suzhou Guidelines for Cooperation Between China and Central and Eastern European Countries”, Official site of the Ministry of foreign affairs of the People’s republic of China, http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1318039.shtml. (staženo 13. 04. 2016).

Knihy

David Shambaugh, *China goes global: The Partial Power* (Oxford University Press, 2014).

David Shambaugh, *China-Europe relations: Perceptions, Policies and Prospects* (London and New York: Routledge, 2007).

Jiří Vykoukal a kol., *Visegrad: možnosti a meze středoevropské spolupráce* (Dokořán, 2003).

Linda Jakobson, Dean Knox, *New foreign policy actors in China* (Stockholm International peace research institute, 2010).

Marc Lanteigne, *Chinese Foreign Policy: An Introduction, Third edition* (London and New York: Routledge, 2016).

Mikko Huotari, Miguel Otero-Iglesias, Sohn Seaman a kol., *Mapping Europe-China Relations” A Bottom-Up Approach* (Mercator Institute for China Studies, 2015), 41.

Rudolf Fürst a Filip Tesař (eds), *China’s comeback in Former Eastern Europe: No Longer Comrades, Not Yet Strategic Partners* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013).

Rudolf Fürst, *Česko-čínské vztahy po roce 1989* (Praha: Karolinum, 2010), 34.

Podpis studenta a datum

9. 5. 2016

Schváleno

Datum

Podpis

Vedoucí práce

Vedoucí bakalářského semináře

Garant oboru

Obsah

Úvod	2
1. Teoretická část	4
1.1. Výzkumná otázka	4
1.2. Časové a teritoriální vymezení práce.....	5
1.3. Metodologie práce	6
1.4. Struktura práce.....	7
1.5. Kritické hodnocení literatury	8
2. Teoretický základ čínské regionální politiky	11
2.1. Čínská regionální zahraniční politika a její vývoj	11
2.2. Měkká síla jako součást čínské zahraniční politiky.....	14
3. Vývoj vztahu Číny se státy střední Evropy v historickém kontextu	17
4. Čínské zahraničně-politické cíle	20
4.1. Čínské deklarované cíle.....	20
4.2. Čínské deklarované politické cíle ve střední Evropě.....	21
4.3. Čínské zahraničně-politické zájmy v EU	23
5. Vývoj bilaterálních vztahů Číny se státy střední Evropy	25
5.1. Polsko	25
5.2. Slovensko	28
5.3. Česká republika	31
5.4. Maďarsko	35
6. Dosažení čínských deklarovaných cílů	38
7. Interpretace dosažených úspěchů čínské zahraniční politiky	43
8. Závěr	47
9. Summary	50
10. Prameny a literatura	51

Úvod

Tématem předkládané bakalářské práce je čínská zahraniční politika ve střední Evropě. Toto téma jsem se rozhodl zpracovat z důvodu, že není dostatečně reflektované v současné literatuře. Během zpracovávání práce bylo sice publikováno několik důležitých studií, které se tomuto fenoménu věnují, ale přesto je mnoho oblastí, které dosud nebyly popsány, včetně analýzy dosavadních úspěchů tzv. platformy 16+1.¹ V této práci popíši vývoj čínské politiky ve střední Evropě formou případové studie, která bude identifikovat výzvy a příležitosti, které tento fenomén vyvolává.

Čínská zahraniční politika dostala nový impuls v roce 2012, kdy Čínská lidová republika (dále jen Čína) dala formální podnět ke vzniku regionální platformy 16+1. Tato platforma sdružuje Čínu a dalších šestnáct států střední a východní Evropy² a je jedinečnou strukturou, o které například Rudolf Fürst hovoří jako o výsledku čínského znovuobjevování střední a východní Evropy.³ V rámci této platformy dochází každoročně ke společnému setkání premiérů všech zúčastněných států a také dalším bilaterálním i multilaterálním jednáním zúčastněných zemí, která připravují národní koordinátoři.⁴ Podle některých autorů posun reflektuje větší důležitost střední a východní Evropy v rámci Evropské Unie (dále jen EU). Otázka čínské zahraniční politiky ve střední Evropě si zaslouží pozornost jednak jako důležitý prvek novodobé čínské zahraniční politiky a jejího směřování a jednak jako významný faktor působící

¹ „Cooperation between China and the Central and Eastern European countries”. Official site of the Ministry of foreign affairs of the People’s Republic of China, <http://www.china-ceec.org/eng/> (navštíveno 15. 04. 2016).

² Mezi tyto státy patří jedenáct členských států EU (Česká republika, Polsko, Slovensko, Slovinsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Estónsko, Rumunsko, Bulharsko, Chorvatsko) a 5 východoevropských států, které nejsou členy EU (Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Makedonie a Srbsko).

³ Rudolf Fürst a Filip Tesař (eds), *China’s comeback in Former Eastern Europe: No Longer Comrades, Not Yet Strategic Partners* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013).

⁴ Marcin Kazmarski, Jakub Jakóbowski, China on Central-Eastern Europe ‘16+1’ as seen from Beijing, *OSW Commentary* 166 (duben 2015): <http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2015-04-14/china-central-eastern-europe-161-seen-beijing>.

na země střední Evropy v rámci skupiny 16+1, která představuje konstrukt vytvořený Čínou, nikoliv samotnými zúčastněnými státy.

Protože se tato bakalářská práce bude zabývat vztahy mezi Čínou a státy střední Evropy, je důležité definovat pojem střední Evropy. Střední Evropa a její geografický a historický význam byla již velmi podrobně v literatuře popsána.⁵ Jak píše Jiří Vykoukal, pojem střední Evropa je zatížen mnoha významy a vymezení je možné v rovině zeměpisné, historické, či duchovní, ale vzhledem k těmto různým rovinám se hranice toho prostoru i jeho pojmenování liší.⁶ Pro účely této práce bude pojem střední Evropy zúžen na Visegrádskou skupinu (dále jen V4), která je konkrétním pokusem o naplnění středoevropské ideje.⁷ Členskými státy Visegrádské skupiny jsou Polsko, Maďarsko, Slovensko a Česká republika.

Geografické vymezení práce na region střední Evropy není dáno tím, že by státy Visegrádské skupiny ve vztahu k Číně spojovalo nějaké zvláštní pouto. Naopak, každý z těchto států se individuálně snaží o vývoj bilaterálních vztahů s Čínou, jak bude později podrobně popsáno. Vymezení nám umožní soustředit se podrobněji na tuto skupinu států a pokusit se o popsání dynamiky vývoje a úspěchů čínské zahraniční politiky v regionu Visegrádské skupiny. Zároveň se vzhledem k rozsahu práce jeví jako nereálné zahrnout do analýzy větší počet států a Visegrádské skupina se tak nabízí jako vhodné vymezení.

⁵ Jiří Vykoukal a kol., *Visegrad: možnosti a meze středoevropské spolupráce* (Praha: Dokořán, 2003), 7.

⁶ Jiří Vykoukal, „Visegrad“, str. 7.

⁷ *Ibid*, str. 8.

1. Teoretická část

1.1. Výzkumná otázka

Prvním cílem této práce je popsat dynamiku vývoje bilaterálních vztahů mezi Čínou a státy střední Evropy. Dynamiku vztahů budu popisovat sledováním daných kritérií. Zkoumanými kritérii jsou (1) **smluvní úroveň vztahů** (bilaterální smlouvy, které nastavují úroveň vzájemného dialogu a spolupráce a významná politická prohlášení), (2) **institucionalizace vzájemných vztahů**, (3) **četnost politických setkání a jejich úroveň**, (4) **účast politických představitelů na summitech platformy 16+1 a aktivita v rámci platformy** (tento faktor se pojí s předchozím, ale platforma 16+1 je hlavním předmětem této práce, proto jí odděluji) a (5) **objem vzájemného obchodu**. Součástí tohoto kritéria je také celková hodnota čínských zahraničních investic v zemích střední Evropy v letech 2000-2014.⁸

Druhým cílem této práce je odpovědět na výzkumnou otázku, jestli je čínská zahraniční politika ve střední Evropě úspěšná. Úspěšnost čínské politiky ve střední Evropě posoudím podle toho, jestli se podařilo dosáhnout většiny *deklarovaných cílů* z deklarace “*Dvanáct bodů pro prosazení přátelské spolupráce se státy střední a východní Evropy*”, která byla přijata během prvního summitu platformy 16+1 ve Varšavě (2012). Tuto deklaraci jsem vybral, protože všechny ostatní deklarace přijaté během existence platformy 16+1 jsou navázáním na cíle, které tato deklarace stanovuje.

Tato studie potvrdí či vyvrátí hypotézu, že čínská zahraniční politika ve střední Evropě je úspěšná, tedy, že se jí v rámci platformy 16+1 daří dosahovat *deklarovaných cílů*.

⁸ Thilo Hanemann, Mikko Huotari, *Chinese FDI in Europe and Germany: Preparing for a New Era of Chinese Capital*, A report by the Mercator Institute for China Studies and Rhodium Group (Mercator Institute for China Studies, 2015), 15,

Vzhledem k tomu, že čínskou zahraniční politiku ve střední Evropě není možné oddělit od čínské zahraniční politiky v EU jako celku, zmíním se také o *deklarovaných cílech* čínské zahraniční politiky v EU. Zdrojem k popsání těchto cílů bude evropsko-čínské strategické partnerství z roku 2003 a další dokumenty na něj navazující.

Dále budu sledovat čínské zahraničně-politické zájmy v EU. Ty jsem se rozhodl popsat, abych nastínil kontext, ve kterém platforma 16+1 vznikla a dodnes funguje. Podle Davida Shambaugh dneš Čínu více zajímá forma a způsob, kterým jsou mezinárodní vztahy popisovány a určovány, spíše než jejich obsah. S tím souvisí, že způsob, jakým Čína popisuje realitu mezinárodních vztahů, nemusí vždy korespondovat s tím, jak vnímají stejnou situaci země V4 (nebo kdokoliv jiný). Toto tvrzení potvrzují výsledky práce Shambaugh, který píše, že Peking sice deklaruje, že čínská zahraniční politika byla vždy postavená na principech a konzistenci, ale že ve skutečnosti je velmi ohebná a nekonzistentní.⁹ Shambaugh se však vyjadřuje k čínské zahraniční politice jako celku, ne pouze o regionu střední Evropy.

1.2. Časové a teritoriální vymezení práce

Počátek časového vymezení je určen tak, aby odpovídal době, kdy čínská zahraniční politika došla do bodu, od kterého začala být aktivnější ve vztahu k zemím střední a východní Evropy. Tím bodem je právě rok 2012, kdy byla formálně započata aktivita platformy 16+1. Dialog mezi Čínou a zeměmi Visegrádské skupiny existoval již před rokem 2012, ale tento rok je vhodným předělem, od kterého je patrná určitá linie, se kterou Čína k regionu přistupuje.

Konec sledovaného období se týká summitu v Suzhou, který byl během existence 16+1 čtvrtým summitem nejdůležitějších představitelů členských států. Summit v Suzhou proběhl v říjnu 2015 a v této práci tedy uzavírá tříleté období. Důvodů, proč jsem konferenci v Suzhou vybral jako konec

http://www.merics.org/fileadmin/user_upload/pdf/COFDI_Chinese_Foreign_Direct_Investment_EN.pdf (staženo 1. 04. 2016).

sledovaného období, je několik. Zaprvé, přestože se jednalo již o čtvrté oficiální setkání na takové úrovni, název konference byl “Nové začátky, nové oblasti a nové vize”.¹⁰ Podle názvu je možné usoudit, že bylo potřeba znovu projednat základní myšlenky existence platformy, znovu sjednotit společnou vizi a obnovit v rámci 16+1 aktivitu. Pokud by to tak bylo, je namísto otázka úspěšnosti dosahování určených cílů v předešlých třech letech existence platformy. Říjen 2015 je určen jako konec sledovaného období, protože samotná konference v Suzhou ve svém názvu poskytla důvody k reflexi úspěchů let 2012 - 2015. Samotná konference v Suzhou je do studie zahrnuta, protože její průběh je pro tuto práci důležitý stejně jako dokumenty, přijaté v průběhu konference.

Sledované období let 2012-2015 ohraničuje konstitutivní fázi 16+1, ale pro pochopení tohoto časového úseku je zapotřebí představit předchozí vývoj čínsko-evropských vztahů s důrazem na vývoj čínské zahraniční politiky vůči zemím V4. Zahraniční politiku nelze reflektovat na základě příliš krátkých časových období, protože dosažení cílů zahraniční politiky určitého státu často není zřejmé v krátkodobém časovém horizontu. Cílem práce nicméně není podat definitivní a vyčerpávající odpověď, ale spíše ukázat, jestli je Čína doposud úspěšná v cílech, které sama deklarovala a jestli lze nebo nelze předpokládat další úspěšný vývoj regionální zahraniční politiky ve střední Evropě.

1.3. Metodologie práce

Jako metodologický přístup byla pro tuto práci zvolena jedinečná případová studie konkrétního mezinárodněpolitického jevu - čínské zahraniční regionální politiky v zemích V4. Případovou studii jsem vybral, protože nejlépe vyhovuje zadání této práce. Případem, který tato práce bude studovat, je dosahování deklarovaných cílů čínské zahraniční politiky v rámci vývoje

⁹ David Shambaugh, *China goes global: The Partial Power* (Oxford University Press, 2014), 38.

¹⁰ „The Suzhou Guidelines for Cooperation Between China and Central and Eastern European Countries”, Official site of the Ministry of foreign affairs of People’s republic of China, http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1318039.shtml. (staženo 13. 04. 2016).

platformy 16+1, která byla pro účely této práce zvolena jakožto reprezentace konkrétní realizace čínské regionální politiky v zemích střední a východní Evropy. Sběr informací probíhá analýzou primárních a sekundárních pramenů, sběrem relevantních dokumentů a přímým pozorováním dosahování deklarovaných cílů v rámci vývoje platformy 16+1. Stejně tak jsem v rámci výzkumu vedl několik rozhovorů. Práce čerpá z rozhovoru s ředitelem Odboru Asie na Ministerstvu zahraničních věcí České republiky. Také vychází z e-mailových rozhovorů s Ágnes Szunomár z Maďarského výzkumného ústavu. Aktuální informace o slovensko-čínských bilaterálních vztazích, stejně jako o vývoji platformy 16+1 mi poskytl Richard Turscányi z Masarykovy Univerzity.

Působení Číny v regionu střední Evropy v kontextu vztahů mezi Čínou a EU bude zkoumáno na základě obecně definovaného konceptu čínské regionální zahraniční politiky a její reálné aplikace. Koncept regionalismu v čínské zahraniční politice bude v této práci popsán níže.

1.4. Struktura práce

První kapitola popsal teoretické základy této práce. Druhá kapitola se věnuje vývoji regionalismu v čínské zahraniční politice a představuje jeho hlavní principy. Část této kapitoly také bude věnována popisu čínské měkké síly (soft power). Tuto kapitolu jsem zařadil, abych popsal, jaké teoretické koncepty jsou základem dnešní čínské zahraniční politiky ve střední Evropě. Třetí kapitola se věnuje vývoji evropsko-čínských vztahů se zaměřením na to, jak se měnilo čínské vnímání regionu střední a východní Evropy. Čtvrtá kapitola definuje čínské zahraničně-politické cíle a zájmy v EU a představí deklarované cíle v rámci platformy 16+1. Pátá kapitola pomocí sledovaných kritérií popíše vývoj jednotlivých bilaterálních vztahů Číny se státy střední Evropy. Šestá kapitola hodnotí dosažení všech deklarovaných cílů a vysvětluje důvody, které vedly k naplnění či nenaplnění daných cílů. Sedmá kapitola následně spojuje sledovaná kritéria bilaterálních vztahů s dosahováním deklarovaných cílů a interpretuje, k jaké změně během sledovaného období došlo. Závěr této práce shrnuje hlavní zjištění výzkumu, hodnotí zjištěné výsledky a představuje výhled do budoucí spolupráce v rámci platformy 16+1.

1.5. Kritické hodnocení literatury

Primární zdroje představují programová prohlášení a memoranda z jednotlivých summitů, které proběhly v rámci 16+1. Pro teoretický rámec práce, tedy rozbor čínské regionální zahraniční politiky využívám sekundární zdroje. Marc Lanteigne ve třetím vydání *Chinese Foreign Policy: an Introduction* (2016) představuje základní principy tvorby a realizace čínské zahraniční regionální politiky.¹¹ Zahraniční politiku Číny analyzuje na globálním měřítku, nezabývá se blíže regionální politikou a jejím dopadem. Hluběji se tímto tématem zabývá David Shambaugh v knihách *China Goes Global: the Partial Power*¹², *China - Europe Relations: Perceptions, Policies and Prospects*¹³. Přidanou hodnotou těchto publikací je popsání kontextu z pohledu politiky, politické ekonomie, včetně akademického pohledu a reflexe čínských studií v Evropě. Tyto publikace však nenabízí reflexi posledních několika let evropsko-čínských vztahů právě proto, že ke změně čínské politiky došlo tak nedávno. Regionálnímu kontextu čínské zahraniční politiky se dále věnuje Nicola Casarini v publikaci Evropského institutu bezpečnostních studií *Brussels - Beijing: Changing the game?*¹⁴, který prokazuje zmíněnou změnu zahraničně-politického směřování, ale nahlíží na problematiku široce a nevěnuje se vývoji bilaterálních vztahů.

Literatury, zabývající se současnou čínskou zahraniční politikou v zemích Visegrádské skupiny, není mnoho. Reflexi česko-čínských vztahů se pravidelně věnuje Rudolf Fürst v publikacích Ústavu mezinárodních vztahů, zejména v Analýze české zahraniční politiky. Tyto analýzy poslouží jako výchozí zdroje hlavně pro reflexi čínské zahraniční politiky vůči ČR. Další postřehy jsou převzaty z Fürstovy publikace *China's Comeback to Former Eastern Europe: No Longer Comrades, Not Yet Strategic Partners*.¹⁵

¹¹ Marc Lanteigne, *Chinese Foreign Policy: An Introduction, 3rd edition* (London and New York: Routledge, 2016).

¹² David Shambaugh, „*China goes Global: The partial power*“.

¹³ David Shambaugh, *China-Europe relations: Perceptions, Policies and Prospects* (London and New York: Routledge, 2007).

¹⁴ Nicola Casarini a kol., *Brussels-Beijing: Changing the game?*, Report No. 14 (European Union : Institute for Security Studies, 2013).

¹⁵ Rudolf Fürst a Filip Tesař (eds), „*China's comeback in Former Eastern Europe*“.

Tuto publikaci budu využívat hodně díky její aktuálnosti a rozhledu, který nabízí. Předností této publikace je zejména to, že klade současné události do kontextu dynamiky vztahů od konce studené války. Přesto však publikace slouží spíše jako podklad k popsání kontextu vývoje od 90. let., současné situaci se téměř vůbec nevěnuje, stejně jako nepopisuje změny v čínské zahraniční politice od roku 2012. Publikace tedy definuje důvody vzniku platformy, 16+1, ale už nehodnotí její fungování, což ale vzhledem k roku vydání ani není možné.

Velmi aktuální jsou naopak studie Richarda Turcsányiho. Jeho publikace „Postavení a možnosti spolupráce Slovenska s Čínou v rámci platformy 16+1“ z roku 2016 je kritickou reflexí slovensko-čínských vztahů a podrobně analyzuje dynamiku vývoje platformy 16+1.¹⁶ Čínské zahraniční politice ve střední Evropě se dále věnuje Gabriela Pleschová. Její studie se zabývají čínským vlivem na Slovensku a v Maďarsku.¹⁷ Čínskému vlivu v Polsku se věnuje Justyna Szczudlik, jejíž publikace budou také využity pro účely této studie.¹⁸

Při rešerši literatury tedy vyšlo najevo, že současná literatura podrobně popisuje vývoj vztahů Číny se státy střední Evropy od začátku 90. let až do roku 2012. Většina analýz, které se zabývají současnou čínskou zahraniční politikou od roku 2012, se nevěnuje České republice. Díky návštěvě čínského prezidenta v ČR na začátku roku 2016 se čínská politika stala cílem několika analýz čínské politiky vůči ČR, které se ale naopak nevěnují kontextu platformy 16+1. Nejaktuálnějšími analýzami česko-čínských vztahů v kontextu

¹⁶ Richard Q. Turcsányi, *Postavenie a možnosti spolupráce Slovenska s Čínou v rámci platformy 16+1* (Inštitút ázijských štúdií, 2016).

¹⁷ Gabriela Pleschová, „Poland and China: a Strategic Partnership in the Making?“, in *China's comeback in Former Eastern Europe: No longer comrades, not yet strategic partners*, Rudolf Fürst a Filip Tesař (eds). (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013), 25-45.

¹⁸ „The Polish Institute of International Affairs“, Justyna Szczudlik, <http://www.pism.pl/Experts/Justyna-Szczudlik?type=9> (staženo 13. 04. 2016).

platformy16+1 jsou studie Richarda Turcsányiho publikované v internetovém magazínu *The Diplomat*.¹⁹

¹⁹ „The Limits of China’s Cooperation With Central and Eastern Europe, What „New beginnings, new domains, and new visions“ are possible for China-CEE cooperation“, *The Diplomat* (4. 12. 2015): <http://thediplomat.com/2015/12/the-limits-of-chinas-cooperation-with-central-and-eastern-europe/>.

2. Teoretický základ čínské regionální politiky

2.1. Čínská regionální zahraniční politika a její vývoj

Podle Marca Lanteigna je čínská zahraniční politika v rámci bilaterálních vztahů vedena na základě *pěti principů mírového soužití*. Těmito principy je vzájemné respektování teritoriální integrity a suverenity, vzájemné udržení míru a nezasahování do vnitřních záležitostí. Poslední dva principy se týkají rovnocennosti, vzájemného prospěchu a mírového soužití.²⁰

Není pochyb o tom, že Čína se v mezinárodně politické rovině stává aktivnějším hráčem. Oblasti, ve kterých je Čína dnes aktivním a neodmyslitelným partnerem, se stále rozšiřují.²¹ Stejně tak se rozšířil počet lidí, kteří ovlivňují tvorbu čínské zahraniční politiky.²² Čína se od 90. let snaží o vylepšení vztahů s co největším počtem států, k čemuž využívá různé přístupy.²³ V Číně se vede intenzivní diskuze o podobě zahraniční politiky, která v posledních letech prochází zásadními proměnami.²⁴ Podle Shambaugh je čínská zahraniční politika charakteristická opatrným přístupem, čekáním, až ostatní státy definují vlastní pozici k dané situaci a až poté zveřejní svoji.²⁵

Shambaugh rozděluje tvůrce zahraniční politiky na sedm kategorií, které mají určitý vliv na tvorbu čínské zahraniční politiky.²⁶ Podle jeho popisu je dnes v rámci čínské zahraniční politiky nejdůležitější vliv realistů. Realisté zdůrazňují spolupráci s ostatními státy, věnují pozornost bezpečnostním

²⁰ Marc Lanteigne, „*Chinese Foreign Policy: An Introduction, 3rd edition*” (London and New York: Routledge, 2016).

²¹ Mikko Huotari, Miguel Otero-Iglesias a kol., *Mapping Europe-China relations: A Bottom-Up Approach*, Report by the European Think-tank on China (Mercator Institute for China Studies, 2015), 5.

²² Marc Lanteigne, „*Chinese Foreign Policy: An Introduction, 3rd edition*“, 34.

²³ *Ibid.*, 3.

²⁴ Linda Jakobson, Dean Knox, *New foreign policy actors in China* (Stockholm International peace research institute, 2010).

²⁵ Gabriela Pleschová, Chinese engagement in Central and Eastern Europe: Regional Diplomacy in Pursuit of China's interests, *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* 14, č. 3 (2015).

²⁶ *Ibid.*, 43.

otázkám a prosazují mocenskou politiku. Globalisté věří, že Čína by dnes ve světě měla sdílet odpovědnost za různé mezinárodní problémy a být odpovědným partnerem v multilaterálních organizacích. Globalizace je pro tuto skupinu zásadním fenoménem. Gabriela Pleschová ale píše, že kombinace mezinárodní politiky vedené realisty a opatrný přístup ve skutečnosti nepopisují momentální podobu čínské zahraniční politiky. Podle Pleschové je čínská zahraniční politika stále aktivnější v mnoha částech světa.²⁷

Trend v čínské zahraniční politice, kterého si nelze nevšimnout, je důraz na regiony v zahraniční politice. Po skončení studené války se regionální faktor začal stávat součástí zahraničních politik většiny mocností hlavně díky tomu, že rozpad Sovětského svazu znovu obnovil suverenitu mnoha států v Evropě a střední Asii.²⁸ Když se tedy mluví o čínské regionální zahraniční politice, není tím myšlený nový koncept zahraniční politiky, ale spíše využití osvědčené strategie, kterou využívá více mocností.

Během studené války se Čína v mezinárodních vztazích soustředila zejména na super-velmoci a velmoci, s důrazem na Sovětský svaz a Spojené státy americké. Po skončení studené války však Čína začala navazovat bilaterální partnerství s vybranými státy a zapojovat se do regionálních organizací v jihovýchodní Asii. Nejstarší regionální platformou je Šanghajska organizace pro spolupráci, založená v roce 1996. O rok později Čína začala spolupracovat se Sdružením národů jihovýchodní Asie (ASEAN). Tento trend se vyvíjel během prezidentsví Hu Jintaa v letech 2003-2012, kdy Čína začala vytvářet regionální partnerství mimo Asii. V roce 2000 Čína založila Fórum k čínsko-afričké spolupráci (FOCAC) a v roce 2014 se začala scházet společná platforma Latinsko-amerických a karibských států společně s Čínou (CELAC). Partnerství, která Čína navazovala v rámci posilování diplomatických styků se vzdálenými regiony, měla mimo jiné pomoci zajišťovat energetickou bezpečnost a nové exportní trhy pro čínské produkty.²⁹

²⁷ Gabriela Pleschová, „*Chinese engagement in Central and Eastern Europe*“, 42.

²⁸ Marc Lanteigne, „*Chinese foreign policy: An Introduction*“, 3rd edition, 184.

²⁹ Marc Lanteigne, „*Chinese foreign policy: An introduction*“, 2nd edition, (Abingdon: Routledge) 2013, 12.

V případě platformy ASEAN Pleschová popisuje vývoj, který, jak říká, je charakteristický pro čínskou regionální politiku. V roce 1997 se Čína zapojila do pravidelného setkávání politických představitelů. Během těchto politických setkání se řešily primárně ekonomické otázky. Postupně se však v tomto uskupení začaly řešit i citlivé zahraničněpolitické otázky týkající se bezpečnosti. V roce 2010 v rámci tohoto regionální uskupení vznikla zóna volného obchodu, což lze podle Pleschové považovat za úspěch čínského zapojení v regionu jihovýchodní Asie.³⁰

Od roku 1998 v podobné formě probíhají pravidelná setkání vysoce postavených politických představitelů z Číny a EU, které se od roku 1998 rozšířily do více než šedesáti pravidelných dialogů na různých politických úrovních. Pleschová dále píše, že dnes už neexistuje mnoho regionálních uskupení, ve kterých by se Čína neangažovala.

Podle Marca Lanteigna EU vždy představovala pro Čínu složitý region jako celek, protože bylo nutné upravovat zahraniční politiku podle toho, jak se měnilo rozhodování na evropské unijní úrovni a na úrovni evropských národních států.³¹ Další komplikací pro Čínu je nejednotnost evropské zahraniční politiky, která se někdy vyznačuje tím, že představitelé jednotlivých evropských států se vyjadřují jinak než představitelé EU.

Čínská regionální zahraniční politika se také vyznačuje tím, že memoranda, která jsou v rámci regionálních uskupení podepisovaná, obsahují pragmatické a apolitické cíle. Tento rozdíl je patrný například mezi společnými prohlášeními jako například evropsko-čínské dohoda o strategickém partnerství a memorandumem „*Dvanáct bodů pro prosazení přátelské spolupráce se státy střední a východní Evropy*” v rámci 16+1. Zatímco dohoda o Evropsko-čínském strategickém partnerství je politický dokument, který obsahuje politická prohlášení o respektování teritoriální integrity a nezasahování do vnitřních záležitostí, memorandum v rámci 16+1 obsahuje pragmatické,

³⁰ Pleschová, „*Chinese engagement in Central Europe*”, 46.

apolitické a často konkrétní cíle, jejichž interpretaci není možné snadno měnit a naplnění deklarovaných cílů je možné měřit a sledovat. Sledování jednotlivých summitů platformy navíc ukazuje, že cíle vzájemné spolupráce se konkretizují a obsahují stále méně obecných frází.³²

Dalším charakteristickým rysem regionálních uskupení, ve kterých se Čína angažuje, je to, že menší země většinou nedokáží sjednotit jejich pozice tak, aby byly schopné jednotně s Čínou vyjednávat.³³ Naopak, Čína vytváří multilaterální platformy, v rámci kterých organizuje společná setkání a konference na nejvyšší politické úrovni. Jenže na těchto konferencích většinou dochází spíše k bilaterálním jednáním mezi čínskými představiteli a jednotlivými představiteli zúčastněných států. Tento popis dále podle Gabriely Pleschové ukazuje, že v čínské debatě o tvorbě zahraniční politiky jsou dnes nejdůležitější tzv. globalisté.

Posledním charakteristickým rysem regionálních uskupení je to, že nejsou institucionalizované, spolupráce není omezená závaznými předpisy a pravidly, jak tomu často je v mezinárodních organizacích. Platformu 16+1 tedy není možné interpretovat jako mezinárodní organizaci, ale spíše jako formát mezinárodní spolupráce a další úroveň bilaterálních vztahů Číny s ostatními zúčastněnými státy. Ágnes Szunomár tvrdí, že důvodem neexistence institucionalizovaného formátu spolupráce je také obava, aby se tyto aktivity nedostaly do konfliktu s Evropskými regulacemi a zájmy.³⁴

2.2. Měkká síla jako součást čínské zahraniční politiky

Čína od 90. let pracuje na zdokonalení vlastní měkké síly tak, aby jí uměla používat ke zlepšení vlastní pověsti ve světě. Koncept měkké síly byl

³¹ Marc Lanteigne, „*Chinese foreign policy: An Introduction*“, 3rd edition, 184.

³² Richard Q. Turcsányi, „*Postavenie a možnosti spolupráce Slovenska s Čínou*“, 27.

³³ Gabriela Pleschova, Chinese engagement in Central and Eastern Europe: regional diplomacy in pursuit of China's interest, *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* 24, č. 3 (2015), 47.

³⁴ Ágnes Szunomár (Hungarian Academy of Sciences), získáno v e-mailovém rozhovoru, 1. 04. 2016.

poprvé představen Joseph Nye, který popsal, že během studené války byly klasické nástroje moci (vojenské schopnosti, ale také demografické a geografické výhody) postupně zastupovány a nahrazovány nehmátemnými nástroji moci, jako jsou například instituce, úroveň obecné vzdělanosti, technologie a kultura. Podle Nye lze něco definovat jako zdroj měkké síly pokud je to uznáváno ostatními politickými aktéry jako legitimní a atraktivní. Barthélémy Courtmont, který se Nyovou definicí zabývá v pojetí čínské zahraniční politiky píše, že měkká síla v čínském pojetí prošla od 90. let tak výraznou změnou, že je možné mluvit o termínu “čínské soft power”, která se odlišuje od obecného konceptu.³⁵ Důkazem je to, že v roce 2007 byla během 17. stranického shromáždění Komunistické strany Číny měkká síla představena jako součást politické strategie čínské zahraniční politiky. Hu Jintao tehdy během svého projevu vyzval k “obnovení socialistických kulturních iniciativ, podpoře kulturní kreativity v celé zemi a k ustanovení kultury jako důležité součásti čínské měkké síly”.³⁶

Zajímavým aspektem pojímání se s úspěšností měkké síly je povaha vládního režimu. V případě Číny je nasnadě otázka atraktivity čínského vládního režimu, který je kritizován například za porušování lidských práv, rozsáhlou korupci a umlčování kritiků režimu. Barthélémy píše, že provázanost mezi měkkou silou a demokracií není prokázána, takže její úspěšnost nezávisí na vládním systému, ale spíše na metodách jejího využití, tedy v celkovém pojetí této strategie. Z vyjádření některých politických představitelů zemí střední Evropy je zřejmé, že tato charakteristika je pravdivá. Prezident České republiky Miloš Zeman se během státní návštěvy v Číně vyjádřil, že je v Číně proto, aby se “učil, jak zvýšit ekonomický růst a jak stabilizovat společnost”.³⁷ Později sice bagatelizoval svá slova tím, když prohlásil: “*Ono je to v mém slovníku téměř totožné, ale chápu, že někdo si to vykládal jinak včetně*

³⁵ Ibid, 343-364.

³⁶ „Implication for China’s soft power under Xi Jinping”, Official site of the University of Nottingham, <http://blogs.nottingham.ac.uk/chinapolicyinstitute/2016/04/05/chinas-soft-power-under-xi-jinping/> (staženo 6. 04. 2016).

³⁷ „Nepřijel jsem vás učit lidská práva, řekl Zeman v čínské televizi“, http://zpravy.idnes.cz/zeman-rozhovor-cinska-televize-d3h-/domaci.aspx?c=A141030_180201_zahranicni_mlb (staženo 1. 04. 2016).

nesmyslu, že bychom měli čínské zkušenosti přenášet k nám”. Stejně tak maďarský prezident Viktor Orbán označil čínský vládní režim za příklad toho, co by Maďarsko mělo následovat a napodobovat.³⁸

³⁸ „The mask is off: Hungary’s Viktor Orbán has openly renounced Western style democracy for the nationalist authoritarianism of Putin’s Russia”, <http://www.the-american-interest.com/2014/08/07/the-mask-is-off/> (staženo 1. 04. 2016).

3. Vývoj vztahu Číny se státy střední Evropy v historickém kontextu

Vztahy mezi střeoevropskými státy a Čínou je nutné nahlížet v kontextu vztahů Číny a EU. Čínské vztahy s tehdeším Evropským společenstvím byly formálně ustanoveny v roce 1975. Tento vztah se však zdá být nepodstatný v kontextu sino-amerických a sino-sovětských vztahů během studené války. Čína sice udržovala vztahy také se zeměmi střední a východní Evropy, ale ty byly silně poznamenány sino-sovětskými vztahy. Tento vývoj je velmi zevrubně popsán v literatuře, která se tomuto časovému období věnuje.³⁹ Vývoj mezi Čínou a zeměmi střední a východní Evropy byl podroben politické kontrole z Moskvy a byl tedy silně politizovaný.⁴⁰ Fürst píše, že čínské zájmy ve východní Evropě byly vždy postaveny na pragmatických potřebách, nikoliv na ideologii. Čína nejdříve chtěla v tomto region rozšířit svůj politický vliv na úkor Sovětského svazu a později zde získávat přístup k moderním technologiím a výrobkům. Čína totiž kvůli embargu Spojených států během studené války neměla přístup k velkému množství technologií a výrobků, které byla nucena importovat ze Sovětského svazu.⁴¹ Později, během Gorbačevova reformního období, se sovětsko-čínský vztah zlepšil a to umožnilo otevření střední a východní Evropy čínskému vlivu, protože Moskva přestala klást politické překážky rozvíjení vzájemných, zejména ekonomických vztahů.

Změnu v nastavení vzájemných vztahů přinesly demokratické revoluce 90. let v zemích střední a východní Evropy. Demokratické revoluce 90. let výrazně změnily charakter vztahu těchto zemí s Čínou tak, jak byl nastaven během studené války. Podle Fürsta demokratická transformace vytvořila podmínky pro nastavení liberálních principů v rámci domácích i zahraničních politik zemí střední a východní Evropy, ukončila částečně ideologické nastavení vztahů s Čínou (které bylo důsledkem sovětské politiky, nikoliv

³⁹ David Shambaugh, „*China-Europe relations*“.

⁴⁰ Rudolf Fürst, *Česko-čínské vztahy po roce 1989* (Praha: Karolinum, 2010), 34.

⁴¹ Rudolf Fürst a Filip Tesař (eds), „*China's comeback in Former Eastern*

čínské) a umožnila vytvoření vzájemných vztahů postavených na národních zájmech jednotlivých zemí.⁴²

V roce 2003 bylo ustanoveno strategické partnerství mezi Čínou a Evropskou Unií. Obecnou definici strategického partnerství předkládá Fürst, když píše: *“Pod pojmem mezinárodní partnerství lze obecně předpokládat shodu zájmů, společné cíle a postupy. Strategický rámec k tomu přidává dimenzi něčeho zásadního a dlouhodobého”*.⁴³ Ve stejné studii ale Fürst dochází k závěru, že evropsko-čínské strategické partnerství není skutečným partnerstvím v tradičním slova smyslu, ale pouze politickým gestem bez reálného dopadu. Nejenže Číně vyhovuje to, že EU ve skutečnosti nemá v Asii důležité politické zájmy; Čína také prostřednictvím bilaterálních vztahů jednotlivé členské státy unie obrací proti sobě. V takových podmínkách nelze podle Fürsta hovořit o skutečně strategickém partnerství, které by kvalitativně posouvalo vzájemný vztah dál.⁴⁴ Dnes však mezi Čínou a EU probíhá více než šedesát různých dialogů, včetně dialogu o lidských právech.⁴⁵

Přestože vzájemné vztahy Číny a států střední Evropy byly během 90. let obnoveny, je možné prohlásit, že až do roku 2004 Čína nevěnovala tomuto regionu výraznou pozornost. Fürst dokonce popisuje, že státy střední a východní Evropy byly nahlíženy jako součást středoasijského kontinentu. Čína, stejně jako státy střední a východní Evropy, měla jiné zahraničně politické priority, soustředila se zejména na vnitřní rozvoj a jiné regiony. Stejně tak vývoj čínské domácí i zahraniční politiky nekladl důraz na vztahy se středoevropskými zeměmi.

Zajímavé je, jak se měnil způsob čínského uvažování o formulaci zahraničně-politického konceptu vůči střední Evropě. Shambaugh popisuje čínský diskurz ohledně střední Evropy jako diskuzi o strategickém prostoru, ve

Europe”, 9.

⁴² Rudolf Fürst a Filip Tesař (eds), „*China’s comeback in Former Easter Europe*”, 13.

⁴³ Rudolf Fürst, Strategické partnerství EU-ČLR: Příležitost, skutečnost a eufemismus, *Mezinárodní vztahy* 42, č. 1 (2007): 7.

⁴⁴ *Ibid*, 2.

⁴⁵ „EU Relations with China”, Official site of the European External Action Service, http://eeas.europa.eu/china/index_en.htm (staženo 1. 04. 2016)

kterém probíhá souboj o vliv mezi Spojenými státy a EU. Konkrétně zmiňuje zprávu čínského výzkumného ústavu, apelující na čínské politiky, aby reagovali na změny ve středoevropském regionu a začali být proaktivní.⁴⁶ Zpráva podle Shambaugh sděluje, že středoevropské státy stále nahlízejí na Čínu prizmatem doby komunistických režimů, tedy s opatrností a kritickým přístupem k porušování lidských práv.⁴⁷ Proaktivním přístupem, který měl za cíl tento pohled změnit, byla míněna podpora vzájemných kontaktů na vysoké politické úrovni a vzdělávání středoevropských studentů o moderní Číně.

Změna v čínském zahraničně politickém zaměření vůči střední Evropě nastala po roce 2004. Faktorů, které podpořily čínský zájem o střední Evropu, bylo více. Jedním z nich byl vstup států středoevropských států do EU. Dále, finanční krize v roce 2008 způsobila, státy střední a východní Evropy začaly vyhledávat nové zdroje zahraničních investic, které Čína nabízela.

Politickým signálem rostoucího čínského zájmu o střední a východní Evropu byla evropská návštěva tehdejšího čínského vice-premiéra Xi Jinpinga v roce 2009. Vice-premiér navštívil Belgie, Německo, Bulharsko, Rumunsko a Maďarsko.⁴⁸

Dalším faktorem, který přispěl k regionálnímu zaměření čínské zahraniční politiky byla profesionalizace čínské zahraniční politiky, která hodně pokročila a umožňuje dnes Číně přesněji pojmenovávat priority v daných regionech.⁴⁹ Díky tomu jsou jednotlivé regiony dnes cílem specifických zahraničně-politických konceptů. V případě střední Evropy tomu není jinak, Čína zde aplikuje metody plánování a realizace zahraniční politiky, které je možné vidět i v dalších světových regionech.⁵⁰

⁴⁶ David Shambaugh, „*China-Europe relations*“, 133.

⁴⁷ Ibid, 133.

⁴⁸ Ágnes Szunomár, „Blowing from the East“, http://real.mtak.hu/34185/1/Szunomar_Blowing_from...SFPFA_u.pdf (staženo 31. 3. 2016).

⁴⁹ David Shambaugh, „*China-Europe relations*“, 14.

⁵⁰ Gabriela Pleschova, Chinese engagement in Central and Eastern Europe: regional diplomacy in pursuit of China's interest, *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* 24, č. 3 (2015): 47.

4. Čínské zahraničně-politické cíle

4.1. Čínské deklarované cíle

Prvním oficiálním dokumentem mapujícím čínský postoj k EU je dokument „*China EU policy paper*“, publikovaný v roce 2003. Dokument představuje čínskou politiku vůči EU během dalších pěti let. *EU China policy paper* obsahuje všechny aspekty vzájemného vztahu, včetně ekonomických, kulturních i politických podmínek úspěšného rozvoje vztahů. Čína má podle oficiálních vyjádření zájem na rozvoji vzájemného vztahu, který je částečným návratem k úspěšným vztahům, navázaným v roce 1975. Text začíná prohlášením, že výhody, které plynou pro EU a Čínu ze společného partnerství, jsou významnější než rozdíly a problémy, jež vzájemný vztah provázejí.⁵¹ Mezi čínské politické cíle patří trvalý rozvoj vztahů na základě důvěry, rozvoj ekonomické spolupráce, výměny lidských zdrojů a rozvoj kontaktů na nejvyšší politické úrovni, které budou podpořené intenzivním dialogem na různých reprezentačních úrovních. Dokument také zmiňuje nutnost navázání a prohloubení vztahů s novými členskými státy EU k zachování stability a kontinuity čínského vztahu s EU. Klade nekompromisní podmínky ohledně tzv. politiky jedné Číny, tedy uznání celistvosti Číny.

Dokument také sděluje, že Čína a EU mají společný zájem na prosazování demokracie v mezinárodních vztazích.⁵² Toto čínské prohlášení znamená, že Čína podporuje EU v mezinárodních organizacích, kde tím ubírá monopol moci Spojeným státům. Jinými slovy, demokracie v mezinárodních vztazích znamená oslabující vliv Spojených vztahů v mezinárodních organizacích a na globální úrovni. Fürst například píše: „O zájmu čínské strany eliminovat americkou hegemonii ve světě a zejména s asijsko-pacifické oblasti není třeba pochybovat“.⁵³ To samo o sobě není nic překvapivého, každá silná

⁵¹ „China’s EU Policy Paper“, Official site of the Embassy of the People’s Republic of China in the Hellenic Republic, <http://gr.china-embassy.org/eng/zgyom/debf/t146189.htm> (staženo 11. 04. 2016).

⁵² Ibid., 2.

⁵³ Rudolf Fürst, „*Strategické partnerství EU-ČLR*“, 10.

mocnost se vždy snaží o to, aby globální uspořádání mezinárodní politiky co nejvíce vyhovovalo jejím zájmům, v tomto případě je ale pozoruhodné pojmenování daného jevu.

4.2. Čínské deklarované politické cíle ve střední Evropě

V této části jsou popisovány čínské *deklarované cíle*, které vycházejí z dokumentu „*Dvanáct bodů pro prosazení přátelské spolupráce se státy střední a východní Evropy*”.⁵⁴ Jak již bylo popsáno v úvodu, naplnění *deklarovaných cílů* bude součástí hodnocení úspěšnosti čínské zahraniční politiky ve střední Evropě.

Dokument „*12 bodů spolupráce*“ byl přijat během prvního summitu platformy 16+1, který proběhl v roce 2012 ve Varšavě. Jednalo se o první oficiální setkání pod hlavičkou 16+1, přestože ministři financí zúčastněných zemí se s čínským premiérem potkali už rok předtím k projednání možné spolupráce. Tento program však nevznikl během diskuze všech členských států, byl navržen čínskou stranou a v původní verzi schválen během summitu. V této části popíšu pouze deklaraci přijatou ve Varšavě, protože všechny ostatní deklarace (Bukurešť 2013, Bělehrad 2014, Suzhou 2015) z ní vycházejí a v naprosté většině bodů se k ní odkazují.

Seznam bodů spolupráce:

1. Vytvoření sekretariátu pro spolupráci mezi Čínou a zeměmi střední a východní Evropy. Sekretariát bude fungovat v rámci struktury čínského ministerstva zahraničních věcí a bude mít na starost koordinaci aktivity v rámci platformy. Každá země určí národního koordinátora, který se bude podílet na práci sekretariátu.

⁵⁴ „China’s twelve measures for Promoting Friendly Cooperation with Central and Eastern European Countries”, Official site of the Ministry of foreign affairs of People’s republic of China, http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/wjbispg_665714/t928567.shtml (staženo 15. 03. 2016).

2. Čína vytvoří úvěrový fond v hodnotě 10 miliard dolarů, ze kterých bude možné financovat projekty v infrastruktuře, vývoji nových technologií a zdrojů obnovitelné energie. Část financí budou tvořit koncesionářské půjčky. Členské země budou moci podávat žádosti o granty od určených čínských bank.⁵⁵
3. Bude vytvořen investiční fond, který bude mít za cíl v první fázi nashromáždit 500 milionů dolarů.
4. Čína vyśle hospodářské delegace do účastnických zemí, aby podpořily vytvoření bilaterální ekonomické spolupráce. Spoluprací s jednotlivými státy Čína dosáhne navýšení oboustranného obchodu do výše 100 miliard dolarů do roku 2015.
5. Ve všech účastnických státech budou ve spolupráci s čínskými společnostmi během pěti let vytvořena ekonomická a technologická centra.
6. Čína je připravena spolupracovat s účastnickými státy v oblastech měnové politiky a při zřizování poboček čínských bank v účastnických státech. Dále bude s účastnickými státy jednat o měnových swapů,
7. Čínské ministerstvo hospodářství začne koordinovat plánování infrastrukturních projektů ve střední a východní Evropě. Tyto infrastrukturní projekty budou realizovány v rámci nadnárodních a společných podniků.
8. V roce 2013 proběhne v Číně fórum, na kterém se dohodne pravidelná expertní spolupráce v oblasti kultury. Stejně tak budou pravidelně probíhat jednání o spolupráci v oblasti kultury na vysoké politické a odborné úrovni.
9. Během dalších pěti let Čína poskytne 5 000 stipendií studentům členských zemí, určených k financování studia v Číně. Ministerstvo školství také plánuje otevřít společný dialog o vzdělávání.

⁵⁵ Určenými bankami jsou: National Bank of China, Construction Bank of China, Bank of China, China Citic Bank, Export and Import Bank of China, Industrial and Commercial Bank of China.

10. Bude vytvořeno mezinárodních společenství podporující turismus. Toto společenství bude koordinováno Čínskou turistickou agenturou a umožní spolupráci všem turistickým agenturám a leteckým společnostem členských zemí. Cílem je vytvoření většího počtu přímých letů mezi Čínou a členskými státy.

11. Bude vytvořeno výzkumné centrum, které bude studovat vztahy Číny s účastnickými státy. Čína je ochotna poskytnout dva miliony RMB ročně na podporu akademických výměn ze všech účastnických států.

12. Čína v roce 2013 uspořádá fórum mladých politiků, kam pozve mladé politické představitele, aby podpořili vzájemný dialog.

4.3. Čínské zahraničně-politické zájmy v EU

Čínské zahraničně-politické zájmy jsou popisovány na základě sekundárních zdrojů. Zájmy čínské zahraniční politiky ve střední Evropě nelze oddělit od EU jako celku, protože západní Evropa má v čínské zahraniční politice významnější postavení a EU je významným ekonomickým partnerem Číny. Dokladem je současný důraz na nové směřování čínské zahraniční politiky, obnovování tzv. Námořní Hedvábné cesty 21. století a Ekonomického pásu Hedvábné cesty. Tyto iniciativy, představující nový zahraničněpolitický koncept, se netají sice neurčitými, ale ambiciózními cíli.⁵⁶ Myšlenka spojení Číny s Evropou vybudováním potřebné infrastruktury je jedním z hlavních zahraničně-politických zájmů, které Čína sleduje.

S tím souvisí další zájem čínské zahraniční politiky, kterým je snaha Číny o udržení ekonomického růstu skrze rozvoj příhraničních regionů, ve kterých může uplatnit své výrobní a stavební kapacity v rozvoji infrastruktury, stavebnictví, nebo energetiky.⁵⁷ Vzdálené regiony také představují nové

⁵⁶ Václav Kopecký, Václav Lidl, Alice Rezková a kol., *Nová hedvábná cesta: výzvy a příležitosti*, Research paper, (Asociace pro mezinárodní otázky, 2016) http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/03/amocz_RP_1_2016_web.pdf.

⁵⁷ *Ibid.*, str. 3.

exportní možnosti pro čínské produkty a suroviny.⁵⁸ Čína má zájem na zvýšení exportu, aby nahradila klesající domácí poptávku. Fürst píše, že “prudce rostoucí čínská ekonomika má zájem o bohaté evropské trhy”.⁵⁹ Evropský trh je pro Čínu velmi atraktivní zejména kvůli možnostem vnitřního trhu EU. Pokud čínský produkt vstoupí na trh členské země EU, vstupuje tak de facto na vnitřní trh EU.

Dále, protože se náklady na práci v Číně se zvyšují, čínské firmy začaly vyhledávat možnosti přesunu některých výrobních kapacit do zemí s levnějšími náklady na práci. Pokud by se jim to podařilo, bylo by možné získat zpět konkurenční výhodu v podobě nízkých výrobních nákladů.

Nepochybným zájmem čínské zahraniční politiky je evropská podpora pro čínský postup vůči Tchaj-wanu (tzv. politika jedné Číny) a obecně vyjádření podpory v podobě potvrzení čínské celistvosti (týká se také čínských provincií Tibet a Xinjiang).⁶⁰ Stejně tak se Čína snaží získat podporu pro zrušení Evropského zbrojního embarga, které EU na Čínu uvalilo po násilném potlačení studentských protestů na Náměstí Nebeského klidu v roce 1989. Zbrojní embargo je pozůstatkem asertivní politiky, kterou EU vůči Číně uplatňovalo po roce 1989. O zrušení se vedla intenzivní debata mezi lety 2005-2008, kdy sino-evropské vztahy byly na velmi dobré úrovni. Spojené státy však v té době diplomaticky zasáhly a donutily EU k udržení embarga.

Pokud Čína jedná s členskými státy EU odděleně, může na ně vytvářet nátlak jako ekonomická a politická velmoc. V čínském zájmu tedy je udržovat členské státy EU rozdělené, protože takové situace může využívat ve svůj prospěch.

⁵⁸ „China seeks to forge foreign demand ofr its industrial ouput”, Financial times, <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/e8216b60-a152-11e4-8d19-00144feab7de.html#axzz46DcJLdX9>.

⁵⁹ Fürst, „*EU-China strategic partnership*”, 13.

⁶⁰ “Princip jedné Číny je základním kamenem politiky čínské vlády ve vztahu k Tchaj-wanu. Od roku 1979, na základě podnětu Teng Siao-pchinga, čínská vláda přijala politiku mírového sjednocení země a postupně vypracovala koncepci "jedna země, dva systémy." Vycházejí z této koncepce Čína stanovila základní princip "mírového sjednocení" a "jedné země, dvou systémů." Stránky velvyslanectví ČLR v České republice (staženo 5. 03. 2016).

5. Vývoj bilaterálních vztahů Číny se státy střední Evropy

Následující kapitola analyzuje dynamiku vývoje bilaterálních vztahů mezi Čínou a jednotlivými státy Visegrádské skupiny. Každá část představuje kontext vztahů krátce před sledovaným obdobím a poté, v rámci sledovaného období sleduje vývoj vzájemných vztahů v letech 2012 - 2015. Tato analýza umožní z otázky konzistence a úspěchu čínské politiky ve střední Evropě.

5.1. Polsko

Smluvní úroveň vztahů a politické deklaráce

Polsko-čínské vztahy začaly být intenzivní v roce 2004, kdy proběhla státní návštěva čínského prezidenta Hu Jintaa v Polsku. Během setkání oba státy podepsaly společné prohlášení, které posunulo vzájemné vztahy na úroveň „přátelské spolupráce“. Polská vláda vzápětí vydala strategický dokument, který zmiňuje Čínu jako prioritní zemi pro polskou diplomacii.⁶¹ Podle Justyny Szczudlik ale tyto deklaráce nebyly vhodně využity ke skutečnému prohloubení vzájemné spolupráce a v tomto případě tak zůstalo pouze u diplomatických prohlášení.⁶² V roce 2009 vydal tehdejší polský ministr zahraničí Radosław Sikorski prohlášení potvrzující priority polské zahraniční politiky v Asii. Prohlášení obsahovalo výzvy k (1) podpoře ekonomické spolupráce, (2) podpoře vzdělávání o Asii, (3) k vytvoření pozitivního obrazu Polska jako člena EU a atraktivního ekonomické, kulturního a politického partnera. Stejně tak kladl důraz na multilaterální spolupráci v rámci mezinárodních organizací.⁶³

K výraznému posunu vzájemných vztahů došlo v roce 2011 během státní návštěvy polského prezidenta Bronisława Komorowski, který spolu s čínským

⁶¹ Rudolf Fürst a Filip Tesař (eds), „*China's comeback in Former Eastern Europe*”, 27.

⁶² „Polish Foreign Policy Priorities”, <http://www.msz.gov.pl/resource/d31571cf-d24f-4479-af09-c9a46cc85cf6:JCR> (staženo 1. 04. 2016).

⁶³ Rudolf Fürst a Filip Tesař (eds), „*China's comeback in Former Eastern Europe*”, 27.

prezidentem uzavřel strategické partnerství, které je vnímáno jako nejvyšší možná forma politické spolupráce.⁶⁴ Prohlášení potvrzovalo oboustranný zájem o intenzivní politický dialog na nejvyšší politické úrovni, na úrovni ministrů zahraničí a dále na úrovni regionů. Dokument strategického partnerství dále vyzývá k vytvoření vzájemného dialogu o lidských právech.⁶⁵

Institucionalizace vzájemné spolupráce

Polsko-čínské vztahy jsou realizovány na evropské, regionální a bilaterální úrovni. Na evropské úrovni se Polsko účastní evropsko-čínského dialogu. Na regionální úrovni se účastní pravidelných summitů hlavních představitelů účastnických zemí a polský koordinátor se účastní přípravy aktivit platformy.

Na bilaterální úrovni jsou vzájemné vztahy intenzivní. V roce 2012 se ministři zahraničí obou zemí dohodli na vytvoření mezivládní komise, vedenou ministry zahraničí.⁶⁶ Komise se schází jednou ročně, monitoruje vývoj vzájemných vztahů a připravuje setkání premiérů, ke kterému dochází v rámci strategického dialogu jednou za dva roky. Ve stejném roce pak polský premiér Donald Tusk vytvořil vládní poradní orgán pro polsko-čínský strategický dialog.⁶⁷ V roce 2013 polský ministr obrany otevřel společný mechanismus spolupráce na úrovni náměstků ministrů obrany, který se ovšem díky zbrojnímu embargu EU bude zabývat pouze tématům souvisejícím se vzděláváním a organizací společných vojenských cvičení. V rámci čínsko-

⁶⁴ „Poland-China strategic dialogue”, Official site of the Ministry of foreign affairs of Poland, http://www.msz.gov.pl/en/p/msz_en/news/poland_china_strategic_dialogue (staženo 1. 04. 2016)

⁶⁵ „Poland-China strategic dialogue”, Official site of the Ministry of foreign affairs of Poland, http://www.msz.gov.pl/en/p/msz_en/news/poland_china_strategic_dialogue (staženo 1. 04. 2016)

⁶⁶ Mikko Huotari, Miguel Otero-Iglesias, „*Mapping Europe-China relations*” , 56.

⁶⁷ Rudolf Fürst a Filip Tesař (eds), „*China's comeback in Former Eastern Europe*”, 31.

polské bilaterální regionální spolupráce probíhají pravidelné každoroční konference (Gdańsk 2013, Guanzhou 2014 a Lodz 2015).⁶⁸

Úroveň politických setkání a jejich četnost

Setkání na prezidentské, tedy nejvyšší politické úrovni, proběhlo naposledy v roce 2011, kdy polský prezident Bronislaw Komorowski navštívil Čínu. Návštěva signalizovala zájem o intenzivnější vztahy a projevila se v podepsání Čínsko-Polského strategického partnerství. Čínský premiér Wen Jiabao byl v Polsku v roce 2012 a během jeho návštěvy proběhl první summit platformy 16+1. Ve stejném roce polský ministr zahraničí Radoslaw Sikorski v Číně jednal o prohlubování strategického partnerství a o rok později předsedkyně polského parlamentu Eva Kopacz navštívila Čínu, kde se setkala s mnoha politickými představiteli. Hlavní důvodem návštěvy bylo prohlubování spolupráce na regionální úrovni.

Účast politiků na summitech platformy 16+1

Polský premiér se účastnil summitu ve Varšavě (2012), kde při té příležitosti prohlásil: *“Potkávají se zde partneři, kteří nemají důvod se sebe navzájem obávat, kteří ruší stereotypy, partneři, které dnes svět vnímá jako symboly úspěchu a růstu”*.⁶⁹ Stejně tak se účastnil summitu v Bukurešti (2013). Na summitu v Bělehradě v roce 2014 však premiéra zastupovali náměstek premiéra a ministr obrany. V roce 2015 se summitu v Suzhou dokonce účastnil polský prezident Andrzej Duda, pro kterého to byla zároveň první státní návštěva Číny v prezidentské funkci.⁷⁰ Polsko se v rámci platformy 16+1 věnuje zejména investičním otázkám.

⁶⁸ „Regional Cooperation Key to Polish-Chinese Strategic Partnership”, Polish Institute of International relations, https://www.pism.pl/files/?id_plik=18741. (staženo 1. 04. 2016).

⁶⁹ „Poland – Central Europe – China Economic Forum Opened”, Official site of the Ministry of foreign affairs of Poland, <https://www.premier.gov.pl/en/news/news/poland-central-europe-china-economic-forum-opened.html> (staženo 1. 04. 2016).

⁷⁰ „President meets China’s PM and attends CEE- China economic summit”, Official site of the President of Poland, <http://goo.gl/pSdRGW> (staženo 1. 04. 2016).

Objem vzájemného obchodu

V roce 2004 byla výše vzájemného obchodu 2 784 mil. €, (2 331 mil. € polský import/453 mil. € export do Číny).⁷¹ V roce 2012, kdy byla zahájena spolupráce platformy 16+1, byla výše vzájemného obchodu 9 334 mil. € (7 968 mil. € import/1 366 mil. € export).⁷² V roce 2014 pak byla výše 12 233 mil. €, což značí nárůst vzájemného stejnou rychlostí jako v posledních 12 letech.⁷³ Obchodní bilance se navíc stále zvyšuje, v roce 2004 byla její výše -1 878 mil. €, v roce 2014 - 8 867 mil. €. ⁷⁴ Celková hodnota čínských zahraničních investic v Polsku v letech 2000 – 2014 je 453 mil. €. ⁷⁵

5.2.Slovensko

Smluvní úroveň vztahů a politické deklaráce

Dnešní úroveň slovensko-čínských bilaterálních vztahů navazuje na diplomatické vztahy z existence Československa, ustanoveny v roce 1957 podpisem Smlouvy o přátelství a spolupráci mezi Československou republikou a Čínskou lidovou republikou.⁷⁶ V roce 2003 bývalý prezident Rudolf Schuster podepsal během státní návštěvy v Číně smlouvu o slovensko-čínském přátelství, což je tedy de facto navázání na původní definici, narušenou rozpadem Československa. Přátelské vztahy jsou také reflektovány na webových stránkách čínského ministerstva zahraničí, které popisuje vztahy jako přátelskou spolupráci.⁷⁷

⁷¹ Jeremy Garlick, „China’s trade with Central and Eastern European members: An Analysis of Eurostat data, 2004-2014“ *Acta Oeconomia Pragensia* 23, č. 4. (2015): 8, <https://www.vse.cz/aop/478?lang=en>.

⁷² *Ibid*, 8.

⁷³ *Ibid*, 8.

⁷⁴ Jeremy Garlick, „China’s trade with Central and Eastern European members: An Analysis of Eurostat data, 2004-2014“ *Acta Oeconomia Pragensia* 23, č. 4. (2015): 8, <https://www.vse.cz/aop/478?lang=en>.

⁷⁵ Thilo Hanemann, Mikko Huotari, „*Chinese FDI in Europe and Germany*” , 15. http://www.merics.org/fileadmin/user_upload/pdf/COFDI_Chinese_Foreign_Direct_Investment_EN.pdf (staženo 2. 05. 2016).

⁷⁶ „Platné smlouvy mezi ČR a ČLR“, Oficiální webové stránky Velvyslanectví České republiky v Pekingu, http://www.mzv.cz/beijing/cz/vzajemne_vztahy/bilateralni_dohody_s_clr/platne_smlouvy_mezi_cr_a_clr.html (staženo 1. 04. 2016).

⁷⁷ „China and Slovakia”, Official site of the Ministry of foreign affairs of People’s republic of China,

Institucionalizace vzájemné spolupráce

V rámci slovensko-čínských vztahů není institucionalizovaný žádný bilaterální pravidelný dialog.⁷⁸ Pravidelná setkání na úrovni premiérů probíhají od roku 2012 jednou ročně v rámci summitů platformy 16+1.⁷⁹

Úroveň politických setkání a jejich četnost

Státní návštěva tehdejšího slovenského prezidenta Rudolfa Schurstera v Číně v roce 2003 je vnímána jako symbol změny ve vzájemných vztazích. Další významným slovenským představitelem, který Čínu navštívil, byl v roce 2007 premiér Robert Fico. Čína byla jednou z jeho prvních destinací ve funkci premiéra jako první. Během let 2006 - 2010 pak do Číny jeli všichni vysoce postavení slovenští politici, včetně prezidenta, předsedy parlamentu a ministra zahraničí. V roce 2009 čínský prezident Hu Jintao přijel na státní návštěvu Slovenska. Tato návštěva představovala symbolický úspěch slovenské diplomacie.⁸⁰ Ve stejném roce navštívil Slovensko čínský ministr obrany, jeho návštěvu ovšem provázely kontroverze. Informace o oficiální návštěvě nebyly zveřejněny a veřejnost, stejně jako média, se o státní návštěvě dozvěděla až poté, co čínský ministr obrany Slovensko opustil. Mluvčí slovenského ministerstva obrany tehdy komentoval událost takto: *“Nechtěli jsme, aby došlo ke zneužití, respektive takzvanému politikaření některých lidí, neboť šlo o setkání čistě na odborné úrovni a šlo o oficiální návštěvu.”*⁸¹

Účast politiků na summitech platformy 16+1 a aktivita v rámci platformy

Slovenský premiér se v roce 2012 účastnil zahajovací konference platformy 16+1. Nadšení a snaha o zlepšení vzájemných vztahů, které by se

http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zzjg_663340/xos_664404/gjlb_664408/3225_664752/ (staženo 1. 04. 2016).

⁷⁸ Richard Turcsányi (Institút ázijských študií) v e-mailovém rozhovoru, 19. 04. 2016.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Richard Q. Turcsányi, „*Postavenie a možnosti spolupráce Slovenska s Čínou*“, 11.

projevily v ekonomické rovině, však nebyly výrazné. Oficiální webové stránky čínského sekretariátu zmiňují Slovensko pouze jednou při výčtu přítomných představitelů. V roce 2013 se slovenský premiér účastnil summitu v Bukurešti, kde oficiálně požádal čínského premiéra o otevření pobočky čínské banky na Slovensku. Svoji žádost zopakoval během summitu v Bělehradě v roce 2014, kde také zmínil možnost založení centra pro turistický ruch na Slovensku a spolupráci na projektu přečerpávací vodní elektrárny na Ipli.⁸² V roce 2015 na summitu v Suzhou reprezentoval Slovensko vice-premiér, což bylo vnímáno negativně.⁸³

V roce 2014 na summitu v Bělehradě bylo naplánováno uskutečnění semináře s názvem: „Inovace a mezinárodní technologická spolupráce” na Slovensku.⁸⁴ Tento seminář, jehož uskutečnění navrhlo Slovensko, proběhl v roce 2015 a je považován za největší úspěch Slovenska v rámci platformy 16+1.

Role, kterou Slovensko během sledovaného období zastává v rámci platformy 16+1 reflektuje míru důležitosti Slovenska v čínské zahraniční politice ve střední Evropě. Podle Richarda Turcsányiho je Slovensko důležité pro Čínu do té míry, že je to členský stát EU, takže Čína má zájem na stabilních a bezproblémových vztazích. Čína podle jeho slov nemá na Slovensku žádné specifické cíle.⁸⁵

⁸¹ „Slovensko navštívil tajně čínský ministr obrany. Proč?“, Akutálně.cz, <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/slovensko-navstivil-tajne-cinsky-ministr-obrany-proc/r~i:article:646665/> (staženo 26. 03. 2016).

⁸² „Na Ipli chcú stavať obriu vodnú elektráreň” Správy.pravda.sk, <http://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/350970-na-ipli-chcu-stavat-obriu-vodnu-elektren/> (staženo 16. 03. 2016).

⁸³ Richard Q. Turcsányi, „*Postavenie a možnosti spolupráce Slovenska s Čínou*“, 37.

⁸⁴ „Li Keqiang meets with Prime Minister Robert Fico of Slovakia“, Official site of the Ministry of foreign affairs of People's republic of China, http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1220470.shtml (staženo 18. 03. 2016).

⁸⁵ Richard Turcsányi (Inštitút ázijských študií) v e-mailovém rozhovoru, 19. 04. 2016.

Objem vzájemného obchodu

V roce 2004 byla výše vzájemného obchodu 449 mil. €, (387 mil. € slovenský import/62 mil. € export do Číny).⁸⁶ V roce 2012, kdy byla zahájena spolupráce platformy 16+1, byla výše vzájemného obchodu 3 767 mil. € (2 418 mil. € import/1 349 mil. € export).⁸⁷ V roce 2014 pak byla výše vzájemného obchodu 3 869 mil. €.⁸⁸ Výše obchodní bilance stále průběžně klesá a stoupá, v období 2004 - 2012 byla nejvyšší v roce 2008, kdy dosáhla výše -1 659 mil. €.⁸⁹ Zajímavým aspektem ekonomických vztahů byla situace v roce 2009, kdy v důsledku globální ekonomické krize došlo k poklesu exportů na Slovensko, ale import stále rostl. Došlo tedy k určitému vyrovnání obchodní bilance a Slovensko má v rámci střední Evropy nejvyrovnanější schodek obchodní bilance.⁹⁰ Přibližně 80% slovenského exportu do Číny tvoří automobilová výroba.⁹¹ Celková hodnota čínských zahraničních investic na Slovensku v letech 2000 – 2014 je 40 mil. €.⁹²

5.3. Česká republika

Smluvní úroveň vztahů a politické deklaráce

Smluvní vztahy České republiky s Čínou jsou stejně jako v případě Slovenska pokračováním diplomatických vztahů z dob existence Československa. Vrcholem dnešní smluvní úrovně bilaterálních vztahů bylo podepsání strategického partnerství během návštěvy čínského prezidenta Xi Jinpinga v ČR v roce 2016, které potvrzuje prohloubení vztahů a posílení vzájemné politické důvěry. Dokument potvrzuje snahu o dosažení kvalitní

⁸⁶ Jeremy Garlick, „China’s trade with Central and Eastern European members: An Analysis of Eurostat data, 2004-2014“ Acta Oeconomica Pragensia 23, č. 4. (2015): 8, <https://www.vse.cz/aop/478?lang=en>.

⁸⁷ Ibid, 8.

⁸⁸ Ibid, 8.

⁸⁹ Ibid, 8.

⁹⁰ Ibid, 8.

⁹¹ „Ako sa zo Slovenska stala automobilová velmoc“, Aktuality.sk, <http://www.aktuality.sk/clanok/302194/ako-sa-zo-slovenska-stala-automobilova-velmoc-fakty-ktore-ste-zrejme-netusili/> (staženo 19. 03. 2016).

⁹² Thilo Hanemann, Mikko Huotari, „Chinese FDI in Europe and Germany“ , 15. http://www.merics.org/fileadmin/user_upload/pdf/COFDI_Chinese_Foreign_Direct_Investment_EN.pdf (staženo 2. 05. 2016).

spolupráce v rámci platformy 16+1 (nazývá jí ale “mechanismus Čína-země střední a východní Evropy) s důrazem na oblast regionální spolupráce, zdravotnictví a kulturní a mezilidské výměny. Stejně tak akcentuje spolupráci v rámci čínského projektu obnovení Hedvábné cesty.⁹³ Dále zmiňuje, že Čína vítá snahu ČR stát se finančním regionálním centrem pro střední a východní Evropu.⁹⁴

Institucionalizace vzájemné spolupráce

V případě česko-čínských vztahů je institucionalizace novým fenoménem. Mezi lety 2009-2012 byla jednání na vysoké politické úrovni zablokována kvůli setkání tehdejšího českého premiéra Jana Fischera s Dalajlámou v Praze.⁹⁵ Proto lze sledovat, že podobné institucionalizované orgány, které jsou například v polsko-čínských vztazích, se začínají vytvářet také v České republice. Příkladem toho je výzva k ustanovení mezivládní komise pro dvoustrannou spolupráci, vedenou ministry zahraničí, která vzešla z podepsání česko-čínského strategického partnerství.⁹⁶ Dále existuje Smíšená česko-čínská komora vzájemné spolupráce, která podporuje obchodní vztahy mezi ČR a Čínou, u které však není možné určit navázání na vládní orgány, přestože ředitel této společnosti, Jaroslav Tvrđík, je poradcem premiéra ČR pro Čínu.⁹⁷

⁹³ „Společné prohlášení o navázání strategického partnerství mezi Českou republikou a Čínskou lidovou republikou“, Oficiální stránky Prezidenta ČR, <https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/spolecne-prohlaseni-o-navazani-strategickeho-partnerstvi-mezi-ceskou-republikou-a-cinskou-lidovou-republikou-1-12559> (staženo 1. 04. 2016).

⁹⁴ „Společné prohlášení o navázání strategického partnerství mezi Českou republikou a Čínskou lidovou republikou“, Oficiální stránky Prezidenta ČR, <https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/spolecne-prohlaseni-o-navazani-strategickeho-partnerstvi-mezi-ceskou-republikou-a-cinskou-lidovou-republikou-1-12559> (staženo 1. 04. 2016).

⁹⁵ Mikko Huotari, Miguel Otero-Iglesias, „*Mapping Europe-China relations*“, 15.

⁹⁶ „Společné prohlášení o navázání strategického partnerství mezi Českou republikou a Čínskou lidovou republikou“, Oficiální stránky prezidenta ČR, <https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/spolecne-prohlaseni-o-navazani-strategickeho-partnerstvi-mezi-ceskou-republikou-a-cinskou-lidovou-republikou-1-12559> (staženo 13. 04. 2016).

⁹⁷ „Smíšená česko-čínská komora vzájemné spolupráce“, http://www.czechchina.com/?page_id=2311 (staženo 1. 04. 2016).

Další institucionalizovanou formou je spolupráce na úrovni krajů, kterou organizuje Asociace krajů. V rámci této spolupráce jsou ustanovena partnerství krajů ČR a čínských provincií.⁹⁸ Institucionalizovaný je také dialog v rámci investičních fór, která se od roku 2013 pořádají v ČR pod záštitou prezidenta a premiéra ČR.⁹⁹

Úroveň politických setkání a jejich četnost

V roce 2004 se uskutečnila oficiální návštěva prezidenta ČR Václava Klause v Číně. Prezidentskou návštěvu následovala cesta předsedy vlády Jiřího Paroubka o rok později. Jeho čínský protějšek Wen Jiabao ve stejném roce navštívil ČR a Václav Klaus Čínu znovu navštívil v roce 2006. Karel Schwarzenberg sice jako ministr zahraničí Čínu nikdy oficiálně nenavštívil, ale s čínským ministrem zahraničí se potkal v Hamburku v roce 2007, záhy po svém uvedení do funkce ministra. Poměrně intenzivní diplomatické návštěvy pokračovaly po nástupu Miloše Zemana do funkce prezidenta ČR. Miloš Zeman byl jediný prezident z členských zemí EU, který se v roce 2015 účastnil oslav výročí 70. let od konce druhé světové války. Při této příležitosti pozval oficiálně čínského prezidenta na návštěvu, která se uskutečnila na začátku roku 2016. Čínský prezident Xi Jinping navštívil ČR na několik dní v rámci své cesty do USA a byl tak prvním čínským prezidentem, který ČR navštívil.

Účast politiků na summitech platformy 16+1 a aktivita v rámci platformy

Politici ČR se dosud účastnili veškerých summitů platformy 16+1. Tehdejší premiér Rusnok se účastnil summitu v Bukurešti (2013) a premiér Bohuslav Sobotka se účastnil summitu v Bělehradě (2014) a v Suzhou (2015). Během summitu v Bělehradě byla podepsána Česko-čínská dohoda o spolupráci v oblasti jaderné energie. Dále bylo oznámeno, že vznikne česko-

⁹⁸ Zástupci krajů ČR dnes s čínskými partnery podepsali „memorandum o založení asociace guvernérů čínské lidové republiky a reprezentantů zemí střední a východní Evropy“, Oficiální webové stránky Asociace krajů České republiky, <http://www.asociacekraju.cz/novinky/zastupci-kraju-cr-dnes-s-cinskymi-partnery-podepsali-memorandum-o-zalozeni-asociace-guverneru-cinske-lidove-republiky-a-reprezentantu-regionu-zemi-stredni-a-vychodni-evropy.html> (staženo 1. 04. 2016).

čínský společný seriál “Panda a Krtek”.¹⁰⁰ Premiéři ČR a Číny se dohodli na setkání ministrů zdravotnictví v roce 2015.¹⁰¹ V neposlední řadě bylo zmíněno, že Čína vítá snahu ČR začlenit péči v rámci tradiční čínské medicíny do systému všeobecného zdravotního pojištění.¹⁰²

Během summitu v Suzhou byl potvrzen další ročník Čínského investičního fóra v Praze v roce 2016 a Čína potvrdila, že bude partnerskou zemí mezinárodního podnikatelského fóra v Brně také v roce 2016.¹⁰³ Dále bylo informováno o otevření Kliniky tradiční čínské medicíny, o uskutečnění prvního setkání ministrů zdravotnictví ČR a Číny a premiéře prvního dílu společného seriálu “Panda a Krtek”.¹⁰⁴

Objem vzájemného obchodu

V roce 2004 byla výše vzájemného obchodu 1 660 mil. €, (1 881 mil. € český import/221 mil. € export do Číny).¹⁰⁵ V roce 2012, kdy byla zahájena spolupráce platformy 16+1, byla výše vzájemného obchodu 8 267 mil. € (6 965 mil. € import/1 302 mil. € export).¹⁰⁶ V roce 2014 pak byla výše vzájemného obchodu 8 691.¹⁰⁷ Obchodní bilance měla v roce 2014 hodnotu -5 629 mil. €. ¹⁰⁸

⁹⁹ „China investment forum“, Oficiální webové stránky Smíšené česko-čínské komory společné spolupráce, <http://www.czechchina.com/cif/>.

¹⁰⁰ „The Belgrade guidelines for cooperation between China and Central and Eastern European countries“, Official site of the Ministry of foreign affairs of People’s Republic of China, <http://www.china-ceec.org/151/2015/01/27/41s5626.htm> (staženo 1. 04. 2016).

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Suzhou guidelines for cooperation between China and the Central and Eastern European countries”, Official site of the Ministry of foreign affairs of People’s republic of China, http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1318039.shtml (staženo 12. 04. 2016).

¹⁰⁴ „In June 2015, the cartoon series Panda and the Little Mole co-produced by China and the Czech Republic was premiered in the Czech Republic”, Official site of the Ministry of foreign affairs of People’s republic of China, http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1318039.shtml (staženo 1. 04. 2016).

¹⁰⁵ Jeremy Garlick, „China’s trade with Central and Eastern European members: An Analysis of Eurostat data, 2004-2014“ Acta Oeconomica Pragensia 23, č. 4. (2015): 8, <https://www.vse.cz/aop/478?lang=en>.

¹⁰⁶ Ibid, 8.

¹⁰⁷ Ibid, 8.

¹⁰⁸ Ibid, 8.

Celková hodnota čínských zahraničních investic v České republice v letech 2000 – 2014 je 138 mil. €. ¹⁰⁹

5.4. *Maďarsko*

Smluvní úroveň vztahů a politické deklaráce

Maďarsko a Čína navázali diplomatické styky v roce 1949. Po demokratické revoluci 1989 následovalo období minimálního dialogu (stejně jako v ostatních středoevropských zemích). ¹¹⁰ Další významná smluvní změna proběhla v roce 2004, kdy obě země podepsaly Dohodu o přátelské spolupráci. Jak bude vysvětleno v části o vzájemném obchodu, Maďarsko mělo v té době s Čínou nejsilnější hospodářské styky ze zemí střední Evropy. Dohoda o přátelské spolupráci je dodnes jediným politickým bilaterálním dokumentem, který definuje čínsko-maďarské vztahy. ¹¹¹

Institucionalizace vzájemné spolupráce

Nejdůležitější institucionalizovanou součástí vzájemného dialogu je maďarsko-čínská ekonomická komora, které předsedají ministři obchodu a průmyslu. ¹¹² Stejně tak probíhá mezivládní dialog, informace o této úrovni však nelze dohledat. ¹¹³ Další formou dialogu je lidskoprávní dialog, který oficiálně Čína s Maďarskem vede od roku 2000. ¹¹⁴ Podle veřejných informací se však v rámci tohoto dialogu jednalo naposledy v roce 2001. ¹¹⁵ Stejně tak se

¹⁰⁹ Thilo Hanemann, Mikko Huotari, „*Chinese FDI in Europe and Germany*” 15.

http://www.merics.org/fileadmin/user_upload/pdf/COFDI_Chinese_Foreign_Direct_Investment_EN.pdf (staženo 2. 05. 2016).

¹¹⁰ Mikko Huotari, Miguel Otero-Iglesias, Sohn Seaman a kol., *Mapping Europe-China Relations” A Bottom-Up Approach* (Mercator Institute for China Studies, (2015), 41.

¹¹¹ Ágnes Szunomár (Hungarian Academy of Sciences), získáno v e-mailovém rozhovoru, 1. 04. 2016.

¹¹² Ibid.

¹¹³ Ágnes Szunomár (Hungarian Academy of Sciences), získáno v e-mailovém rozhovoru, 1. 04. 2016.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ „Bilateral human rights dialogue with China“, Official site of International Campaign for Tibet, <https://www.savetibet.org/bilateral-human-rights-dialogues-with-china/> (staženo 1. 04. 2016).

probíhá pravidelný mezivládní dialog, o kterém však nejsou žádné dohledatelné informace. Kromě toho se premiéři obou zemí setkávají každoročně k bilaterálním rozhovorům v rámci summitů platformy 16+1.

Úroveň politických setkání a jejich četnost

V roce 2003 navštívil po 44 letech maďarský premiér Čínu. O rok později navštívil Maďarsko tehdejší čínský prezident Hu Jintao. V roce 2010 se setkali premiéři Maďarska a Číny v Shanghai. Od té doby se premiéřská setkání konala každoročně (v roce 2012 a 2014 se setkání konalo v rámci summitů platformy 16+1) a v roce 2014 premiéra Viktor Orbána ke státní návštěvě přijal čínský prezident Xi Jinping.

Účast politiků na summitech platformy 16+1 a aktivita v rámci platformy

Maďarský premiér Viktor Orbán se účastnil všech summitů platformy 16+1 a je také jediným premiérem střední Evropy, který se účastnil všech osobně. Během summitu v Bukurešti se maďarský, srbský a čínský premiér dohodli na společném projektu stavby maďarsko-srbské železnice, který by měla být dokončená v roce 2017.¹¹⁶ Verbální dohoda byla posunuta o úroveň výše na summitu v Bělehradě, kde byla podepsána dohoda o spolupráci. Stejně tak bylo oznámeno, že Maďarsko a Čína podepsali měnový swap, což je jeden z čínských cílů definovaných během summitu ve Varšavě (2012).¹¹⁷ Dalším úspěchem maďarské diplomacie bylo založení pobočky Asociace společných turistických agentur Číny a zemí střední a východní Evropy, jejíž pobočka má sídlo v Budapešti.¹¹⁸ Summit v Suzhou nepřinesl žádné velké změny, pouze potvrdil dosažení většiny cílů definovaných v roce 2014.

Objem vzájemného obchodu

¹¹⁶ „China railway group wins \$1,6 bln in Hungary high speed rail contract“, *Reuters* (25. 10. 2015): <http://in.reuters.com/article/china-hungary-railway-idINL8N13K1YF20151125>.

¹¹⁷ „Měnový swap“, Oficiální webové stránky České exportní banky, <https://www.ceb.cz/co-delame/treasury-produkty/menovy-swap/> (staženo 1. 04. 2016).

¹¹⁸ „Central and Eastern Europe Regional Tourism Center“ <http://ceec-china.travel/about-ceec> (staženo 14. 04. 2016).

V roce 2004 byla výše vzájemného obchodu 3 982 mil. €, (3 661 mil. € český import/321 mil. € export do Číny).¹¹⁹ V roce 2012, kdy byla zahájena spolupráce platformy 16+1, byla výše vzájemného obchodu 6 891 mil. € (5 495 mil. € import/1 396 mil. € export).¹²⁰ V roce 2014 pak byla výše vzájemného obchodu 6 412 mil. €. ¹²¹ Obchodní bilance měla v roce 2014 hodnotu -3 592 mil. €. ¹²² Studie think-tanku MERICS uvádí, že 93,6% maďarského exportu do Číny představují nadnárodní firmy. ¹²³ Dále také uvádí, že Maďarsko slouží jako továrna, do které se z Číny exportují součástky, které jsou po složení v Maďarsku prodávány na západoevropských trzích. ¹²⁴ Zatím není možné odhadovat, jestli se v Maďarsku v reakci na vytvoření turistické pobočky zvýší turismus. Celková hodnota čínských zahraničních investic v Maďarsku v letech 2000 – 2014 je 1 891 mil. €, což je výrazně vyšší, než v ostatních středoevropských státech. ¹²⁵

¹¹⁹ Jeremy Garlick, „China’s trade with Central and Eastern European members: An Analysis of Eurostat data, 2004-2014“ Acta Oeconomica Pragensia 23, č. 4. (2015): 8, <https://www.vse.cz/aop/478?lang=en>.

¹²⁰ Ibid, 8.

¹²¹ Ibid, 8.

¹²² Ibid, 8.

¹²³ Mikko Huotari, Miguel Otero-Iglesias, Sohn Seaman a kol., *Mapping Europe -China Relations*, 44.

¹²⁴ Ibid, 44.

¹²⁵ Thilo Hanemann, Mikko Huotari, “*Chinese FDI in Europe and Germany*”, 15, http://www.merics.org/fileadmin/user_upload/pdf/COFDI_Chinese_Foreign_Direct_Investment_EN.pdf (staženo 2. 05. 2016).

6. Dosažení čínských deklarovaných cílů

Tato kapitola analyzuje, jak se dařilo ve sledovaném období let 2012-2015 plnit cíle, deklarované během prvního summitu platformy 16+1 ve Varšavě. Analýza ukáže úspěšnost v dosahování těchto cílů a umožní potvrdit či vyvrátit hypotézu, že čínská zahraniční politika ve střední Evropě je úspěšná.

1. Vytvoření sekretariátu

Tento cíl se podařilo naplnit, čínské ministerstvo zahraničí založilo sekretariát, který informuje o činnosti platformy a shromažďuje výstupy z každoročních summitů. Podle informací MZV ČR národní koordinátoři účastnických zemí pravidelně spolupracují na přípravě podkladů pro jednotlivé summity.¹²⁶

2. Vytvoření úvěrového fondu

Informace ohledně vytvoření úvěrového fondu nejsou lehce dostupné. Většina informací pochází z výzkumných rozhovorů.¹²⁷ Podle Ágnes Szunomár bylo možné úvěrový fond využít k financování projektů v účastnických zemích platformy 16+1, které nejsou členskými zeměmi EU. Důvodů, které vedly k tomu, že ostatní země této možnosti financování nevyužily, je více. Čína při investicích do infrastrukturních projektů vyžaduje státní záruky, což není v EU běžná praxe. Stejně tak Čína vyžaduje, aby dohodnuté projekty byly realizovány čínskými společnostmi, což je praxe, která odporuje pravidlům volné soutěže. Dále, část členským států EU byla v době, kdy bylo možné využít čínských financí, cílovými státy kohezního fondu EU, který byl také určen k financování infrastrukturních projektů.¹²⁸ V současné době se podle Richarda Turcsanyiho pracuje na nové podobě tohoto úvěrového fondu, která

¹²⁶ Odbor Asie MZV ČR (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky), v osobním rozhovoru, 18. 03. 2016.

¹²⁷ Ágnes Szunomár (Hungarian Academy of Sciences), získáno v e-mailovém rozhovoru, 1. 04. 2016.

¹²⁸ „Cohesion Fund”, Oficiální webové stránky Evropské komise, http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/cohesion-fund/ (staženo 2. 04. 2016).

by umožňovala i členským státům EU využít finančních prostředků, které nabízí.¹²⁹ Tento cíl zatím nebyl naplněn.

3. Vytvoření investičního fondu

Stejně jako v druhém bodě, tyto informace nejsou snadno dohledatelné. Čína ovšem v roce 2015 založila Asijskou banku pro investice do infrastruktury (AIIB), jejímž zakládajícím členem je také Polsko. Dále, v roce 2014 byl založen Investiční fond, který již financoval několik projektů v zemích 16+1. Nicméně, nejsou zatím známy žádné informace o tom, že by tento investiční fond financoval projekty v zemích střední Evropy, což potvrzují i analýzy Ágnes Szunomár a Richarda Turcsányiho. Tento bod tedy zatím nebyl naplněn.

4. Vyslání hospodářských delegací

V ČR se tento cíl daří částečně plnit, v Praze probíhají od roku 2014 každoroční čínská investiční fóra, kde se setkávají zástupci ekonomické a politické sféry. Na Slovensko čínské hospodářské delegace vyslány od roku 2012 nebyly.¹³⁰ V Maďarsku je pobočka čínské investiční agentury, o jejíchž aktivitách však nejsou žádné zprávy. Polsko v roce 2014 založilo vlastní sekretariát na podporu investičních aktivit 16+1, v rámci které organizuje pravidelný investiční fóra.¹³¹ Druhá část tohoto bodu, která se týká navýšení oboustranného obchodu do výše 100 miliard dolarů, však zatím naplněna nebyla.¹³² Tento bod tedy zatím nebyl naplněn.

5. Vytvoření ekonomických a technologických zón

Tento bod byl od začátku atraktivní pouze pro státy mimo EU. V ČR zatím nebyla otevřena ekonomická a technologická zóna, spíše došlo k nákupu podílů v několika velkých českých společnostech jako například Travel Service

¹²⁹ Richard Turcsányi (Institút ázijských štúdií) v e-mailovém rozhovoru, 19. 04. 2016.

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ „Invest in Poland“, Official site of Polish investment agency, <http://www.paiz.gov.pl/index/?id=86ef0ad0a49f303beba23d4e796fc50b> (staženo 1. 04. 2016).

¹³² Richard Q. Turcsányi, „*Postavenie a možnosti spolupráce Slovenska s Čínou*“, 29.

nebo pivovar Lobkowicz Group.¹³³ Stejně tak došlo k nákupu většinového podílu fotbalového klubu Slavie. Během státní návštěvy čínského prezidenta Xi Jinpinga v ČR (2016) došlo k dalším nákupům vlastnických podílů v českých společnostech.¹³⁴ V Polsku existuje mnoho ekonomických zón, které jsou určeny pro všechny zahraniční investory a společnosti, tudíž nebylo potřeba vytvářet nové ekonomické zóny. Na Slovensku a v Maďarsku žádné ekonomické zóny vytvořeny nebyly.¹³⁵ Tento bod tedy zatím nebyl naplněn.

6. Vytvoření bankovních poboček a finanční spolupráce

Pobočka čínské banky je otevřena ve Varšavě, Budapešti a v Praze. V Bratislavě zatím pobočka čínské banky otevřená nebyla. Dohoda o měnovém swapu byla ze zemí střední Evropy zatím uzavřena pouze s Maďarskem. Tento bod byl tedy naplněn pouze částečně.

7. Koordinace infrastrukturních projektů v Evropě

Tento bod se ukázal jako problematický v členských zemích EU. Podle MZV ČR není možné, aby infrastrukturní projekty na území ČR koordinovalo čínské ministerstvo hospodářství, tato kompetence připadá relevantním českým institucím.¹³⁶ V případě Maďarska je však vidět rozdíl v přístupu. V roce 2014 začala příprava stavby železnice mezi Maďarskem a Srbskem, což by měl být příklad prvního úspěšného infrastrukturního projektu platformy 16+1 ve střední Evropě.¹³⁷ Podle Ágnes Szunomár není tento postup vysloveně proti EU

¹³³ „Čína nakupuje v Česku: Většinový podíl v pivovarech Lobkowicz nezíská jejich šéf Zdeněk Radil, ale čínská CEFC. Ta koupí také téměř 50% podíl v dopravci Travel Service“, *Investiční web*: (5. 09. 2015): <http://www.investicniweb.cz/zpravy-z-trhu/2015/9/5/cinska-cefc-prevezme-s-partnery-79-procent-v-pivovarech-lobkowicz/>.

¹³⁴ „Ekonomické dohody podepsané při příležitosti cesty prezidenta ČLR do ČR“ Oficiální webové stránky Prezidenta ČR, <https://www.hrad.cz/file/edee/2016/03/seznam-dohod-20160330-234153.pdf> (staženo 1. 04. 2016).

¹³⁵ Ágnes Szunomár (Hungarian Academy of Sciences), v e-mailovém rozhovoru, 1. 04. 2016.

¹³⁶ Odbor Asie MZV ČR (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky), v osobním rozhovoru, 18. 03. 2016.

¹³⁷ „China wins \$1,8bn contract to support Hungary-Serbia high-speed rail“, <http://www.railway-technology.com/news/newschina-wins-16bn-contract-to-support-hungary-serbia-high-speed-rail-4738236> (staženo 4. 04. 2016).

regulacím, pokud vyhovuje pravidlům vstupu na evropský společný trh.¹³⁸ Železnice by měla být dokončena v roce 2017, takže tento bod zatím také není naplněný.

8. Organizace fóra o kulturní spolupráci

V roce 2013 proběhlo v Pekingu první fórum o kulturní spolupráci v rámci platformy 16+1, kde se zástupci všech zemí dohodli na další spolupráci v oblasti kultury.¹³⁹ Tento bod tedy byl naplněn.

9. Poskytnutí stipendií evropským studentům

Informace o přesném počtu udělených stipendií není možné dohledat. Nicméně, stipendijní programy pro zahraniční studenty v Číně mají velký rozsah. Například v roce 2016 byl v rámci nadnárodní dohody otevřen stipendijní program pro šedesát českých studentů.¹⁴⁰ V roce 2014 bylo uděleno celoevropské stipendium více než 150 studentům z členských zemí EU.¹⁴¹ Také na základě osobní zkušenosti během studia v Číně se domnívám, že tento cíl se daří plnit a že Čína investuje ohromné finanční prostředky do stipendijních programů pro zahraniční studenty. Domnívám se tedy, že tento bod se tedy byl naplněn, přestože není možné dohledat celkový počet udělených stipendií.

10. Vytvoření mezinárodního společenství podporující turismus

V roce 2015 byla otevřena pobočka čínské turistické agentury v Budapešti.¹⁴² Tato pobočka má koordinovat spolupráci ostatních turistických agentur účastnických zemí platformy 16+1. Tento bod tedy byl naplněn.

¹³⁸ Ágnes Szunomár (Hungarian Academy of Sciences), v e-mailovém rozhovoru, 1. 04. 2016.

¹³⁹ „Minister vows to improve cultural ties with CEE countries”, Official site of the Ministry of foreign affairs of People’s republic of China,, <http://www.china-ceec.org/151/2013/11/02/41s367.htm> (staženo 1. 04. 2016).

¹⁴⁰ „Čína – 60 míst nad rámec mezinárodní smlouvy”, Oficiální webové stránky Domu zahraniční spolupráce, <http://www.dzs.cz/cz/akademicka-informacni-agentura/cina-60-stipendijnich-mist-nad-ramec-mezinarodni-smlouvy-2/> (staženo 13. 04. 2016).

¹⁴¹ „Name List of Applicants Admitted for 2014~2015 "EU Window" Scholarship (First Group)”, Official site of the People’s republic of China in the European Union, <http://www.chinamission.be/chn/zogx/jyj1/zgzfjxjxm/t1173664.htm> (staženo 1. 04. 2016).

¹⁴² Ágnes Szunomár (Hungarian Academy of Sciences), v e-mailovém rozhovoru, 1. 04. 2016.

11. Finanční podpora pro akademické pracovníky a výzkumnou činnost

Čína v posledních letech financuje různé vzdělávací semináře a společná setkání pro evropské akademické pracovníky. Dále, v roce 2013 byla zveřejněna výzva pro akademické pracovníky, kteří mohou žádat o financování svého výzkumu z výzkumného fondu.¹⁴³ Nepodařilo se však zjistit, jestli nějaký výzkumný pracovník z EU někdy této možnosti využil a uspěl, ale po formální stránce tento bod byl naplněn.

12. Uspořádání fóra pro mladé politiky

Podle informací na webových stránkách sekretariátu platformy 16+1 proběhlo v roce 2015 už druhé setkání mladých politických představitelů.¹⁴⁴ Tento bod byl tedy také naplněn.

¹⁴³ Instruction of application for Research Fund for Relationships China and Central and Eastern Europe 2014, Official site of the Ministry of foreign affairs of the People's Republic of China, <http://www.china-ceec.org/151/2013/11/28/41s1278.htm> (staženo 1. 04. 2016).

¹⁴⁴ Cooperation between China and Central and European Countries, Official site of Ministry of foreign affairs of People's republic of China, <http://www.china-ceec.org/eng/> (staženo 1. 04. 2016).

7. Interpretace dosažených úspěchů čínské zahraniční politiky

Tato kapitola interpretuje, k jakému posunu došlo ve vývoji platformy 16+1. Vycházím zde ze dvou zdrojů informací. Prvním zdrojem je popis kritérií vývoje bilaterálních vztahů, druhým je výsledek sledování dosahování deklarovaných cílů v rámci platformy 16+1.

Dosavadní existence platformy 16+1 potvrzuje, že Čína se alespoň v tomto regionu řídí pěti principy mírového soužití. Jediný princip, který je možné částečně zpochybnit, se týká vzájemného prospěchu. Výzkumné rozhovory potvrzují (stejně jako memoranda 16+1), že většina dohod otevírá možnosti expanze pro čínské firmy. Je zřejmé, že tato forma spolupráce zatím spíše funguje v prospěch Číny, než všech ostatních zúčastněných států. Zároveň je ale vidět, že některé proaktivní státy, které přišly s vlastní iniciativou, začínají vidět výsledky (Česká Republika, Maďarsko).

Smluvní úroveň jednotlivých bilaterálních vztahů se rozlišuje na přátelské a strategické partnerství, což do značné míry reflektuje intenzitu vzájemné spolupráce.¹⁴⁵ K výrazné změně smluvní úrovně došlo v ČR podepsáním strategického partnerství v roce 2016. Na základě vývoje čínsko-polského strategického dialogu lze předpokládat vznik česko-čínské mezivládní komise, která povede strategický dialog.¹⁴⁶ U ostatních států navzdory intenzivnějšímu dialogu v rámci platformy 16+1 nedošlo ke změně stávajících smluvních vztahů. V praktické rovině se však spolupráce zlepšila díky vytvoření sekretariátu čínského ministerstva zahraničních věcí, který

¹⁴⁵ The European region, Official site of the Ministry of foreign affairs of the People's republic of China, http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/gjhdq_665435/3265_665445/ (staženo 1. 04. 2016).

¹⁴⁶ „Společné prohlášení o navázání strategického partnerství mezi Českou republikou a Čínskou lidovou republikou“, Oficiální stránky prezidenta ČR, <https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/spolecne-prohlaseni-o-navazani-strategickeho-partnerstvi-mezi-ceskou-republikou-a-cinskou-lidovou-republikou-1-12559> (staženo 13. 04. 2016).

koordinuje činnost spolupráci zúčastněných států.¹⁴⁷ K lepším vztahům také přispívá pravidelnost setkávání premiérů (případně prezidentů) zúčastněných států. Ukazuje se tedy, že ani v rámci střední Evropy Čína nepřikládá všem státům stejnou důležitost, ale zároveň udržuje dialog na dostatečné úrovni, aby bilaterální vztahy nestagnovaly.

Z analýzy politických setkávání na bilaterální úrovni také vyplývá, že pro státy V4 nebylo každoroční setkávání nejvýše postavených politických představitelů samozřejmostí. Podle informací získaných během výzkumných rozhovorů všechny členské státy pravidelnost a určitou jistotu politického dialogu oceňují.¹⁴⁸ Zároveň je zřejmé, že intenzivnější dialog není zárukou kvalitnější spolupráce. Například slovenský premiér již několik let žádá o otevření pobočky čínské banky na Slovensku a v tomto hledu se nepodařilo dosáhnout pokroku.¹⁴⁹ Z vývoje platformy 16+1 vyplývá, že výsledky politického dialogu jsou viditelné v případech, že zúčastněný stát přijde s iniciativou a Čína vnímá danou spolupráci jako prioritní, což také potvrzuje česká zkušenost. Česká republika prosazovala spolupráci na úrovni krajů, a jelikož byla úspěšná na bilaterální úrovni, tato forma spolupráce byla posunuta na úroveň platformy 16+1.¹⁵⁰

Podobně lze potvrdit tuto myšlenku na příkladu Maďarska a spolupráci v turismu. Maďarsko vnímá turismus jako prioritu, stejně jako Čína. Tento oboustranný zájem byl propojen v roce 2016, kdy se v Budapešti otevřela první kancelář společné asociace turismu.

Společných summitů platformy 16+1 se kromě výjimečných případů účastní všichni premiéři zúčastněných zemí. Jedinými výjimkami je neúčast polského premiéra na summitu v Bělehradě (2014) a neúčast slovenského premiéra na summitu v Suzhou (2015). Nepřítomnost premiérů na summitu

¹⁴⁷ Odbor Asie MZV ČR (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky), v osobním rozhovoru, 18. 03. 2016.

¹⁴⁸ Ibid.

¹⁴⁹ Richard Turcsányi (Inštitút ázijských štúdií) v e-mailovém rozhovoru, 19. 04. 2016.

byla v obou případech vnímaná negativně, ale zároveň není možné dokázat, že měla negativní dopad na bilaterální vztahy s Čínou.¹⁵¹ V případě Polska jel na následující summit v Suzhou polský prezident, což je také možné číst jako diplomatický signál, že Polsko stále považuje platformu za důležitou součást bilaterálních vztahů s Čínou.

Nelze dokázat přímé pozitivní dopady přítomností českého a maďarského premiéra na všech summitech, ale zároveň je možné poznamenat, že Čína zareagovala pozitivně na snahu ČR o intenzivnější dialog, což se projevilo podepsáním strategického partnerství. V případě Maďarska k posunu smluvních vztahů nedošlo, ale zároveň probíhá spolupráce na významném infrastrukturním projektu, tedy maďarsko-srbské železnici, na které se Čína podílí.¹⁵²

Vývoj platformy 16+1, úspěšnost dosahování deklarovaných cílů a vývoj bilaterálních vztahů je možné interpretovat tak, že největším úspěchem je navázání stabilních politických kontaktů, které jsou základem pro další spolupráci. Toto tvrzení zároveň potvrzují výzkumné rozhovory, které byly zdrojem informací pro tuto práci. Z těch vyplývá, že zatím nelze hovořit o úspěchu v ekonomické spolupráci, což je také potvrzené zjištěním, že většinu deklarovaných cílů, které se týkají ekonomické spolupráce, se zatím nepodařilo naplnit.

Z ekonomických dat vyplývá, že vzájemný obchod se od roku 2012 zvyšuje stejnou rychlostí, jako v předchozích letech. Vznik platformy 16+1 podle zatím tedy neměl vliv na výrazné posílení ekonomických vztahů. V otázce zahraničních investic není odpověď jednoznačná, protože dostupná data ukazují pouze celkový nárůst zahraničních investic v časovém období

¹⁵⁰ Odbor Asie MZV ČR (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky), v osobním rozhovoru, 18. 03. 2016.

¹⁵¹ Richard Turcsányi (Inštitút ázijských štúdií) v e-mailovém rozhovoru, 19. 04. 2016.

¹⁵² Ágnes Szunomár (Hungarian Academy of Sciences), v e-mailovém rozhovoru, 1. 04. 2016.

2000-2014. Nelze tedy říct, jestli se v rámci platformy 16+1 podařilo uskutečnit větší počet úspěšných investic, než v předchozích letech.

Vytvoření úvěrového a investičního fondu pravděpodobně bude realizováno v podobě nově vzniklé Asijské investiční banky pro infrastrukturu, jejímž zakládajícím členem je také například Polsko. Jelikož byla banka vytvořena na konci roku 2015, není zatím možné hodnotit její fungování. Deklarovaný čínský zájem vytvářet ekonomické a technologické zóny v zúčastněných státech zatím nebyl úspěšný také z toho důvodu, že Čína ve skutečnosti vznik nových zón nepodporuje. Takový vývoj by podle rozhovorů dané státy vítaly, protože by tím vznikala nová pracovní místa. Ve skutečnosti ale čínské společnosti kupují vlastnické podíly evropských firem. Tento záměr potvrzuje také mimo jiné souhrn dohod, které vznikly během návštěvy čínského prezidenta Xi Jinpinga v Praze v roce 2016. Většina dohod se týká nákupu vlastnických podílů v českých podnicích. V posledních letech také čínské firmy, jak je uvedeno výše, získaly většinový podíl ve společnostech Travel Service, Lobkowicz Group nebo fotbalový klub Slavie.

Čína je velice úspěšná v rámci výměny lidských zdrojů a podpoře studia zahraničních studentů v Číně. V Číně jsou dnes díky stipendijním programům čínské vlády studenti ze všech evropských zemí. Mnohé čínské univerzity mají výměnné programy s evropskými univerzitami. Evropské univerzity mají naopak také v rámci svých studijních programů začleněné pobyty na čínských univerzitách.

Ukazuje se, že v rámci spolupráce platformy 16+1 bylo dosaženo šesti bodů spolupráce, dalších šesti bodů zatím dosaženo nebylo (přestože v některých je vidět postup, ale nebylo jich dosaženo v úplném rozsahu). Je zjevné, že společným jmenovatelem bodů, které nebyly naplněny, je existence EU a evropských regulací. V rámci platformy 16+1 byly splněny ty body, které nevyžadují rozsáhlou finanční spolupráci a případně přizpůsobení se evropským regulacím. Naopak došlo ke stabilizaci politických kontaktů zúčastněných států s Čínou.

8. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat dynamiku vývoje vztahu Číny a států střední Evropy a odpovědět na výzkumnou otázku, jestli je čínská politika ve střední Evropě úspěšná. Teoretická část ukázala, že platforma 16+1 je dnes pokračováním regionální politiky, kterou Čína realizuje už od 90. let., ale díky svému rozsahu posouvá spolupráci v rámci vzdálených regionů ještě dále, než dosud bylo v rámci čínské zahraniční politiky běžnou praxí. Platforma 16+1 je charakteristická apolitickým programem a pragmaticky vedenou spoluprací, která tudíž není postavená na ideologickém základu a akcentuje ekonomická témata před politickými tématy. Zároveň sbližuje dohromady mnoho malých států a zjednodušuje tak čínské diplomacii realizaci zahraniční politiky. Samotné summity platformy 16+1 se skládají z mnoha bilaterálních jednání mezi čínskými představiteli a politiky ostatních zúčastněných států.

Sledované cíle, popsané v rámci evropsko-čínských vztahů, se Číně daří naplňovat. Ekonomická spolupráce mezi EU a Čínou stále roste a obě ekonomiky jsou stále více propojené. EU a Čína dnes vedou dialog ve více než šedesáti sektorech spolupráce. Vzájemná důvěra roste také. Když se v roce 2012 z Bruselu zvedla vlna kritiky proti existenci platformy 16+1, Čína zareagovala tak, že na všechny další summity jsou zvaní představitelé EU, kteří jsou přítomní po celou dobu summitů. Od roku 2013 také všechny společné dokumenty 16+1 zmiňují, že veškeré aktivity jsou v souladu s evropskými regulacemi a také v souladu s evropsko-čínským strategickým partnerstvím.

V rámci platformy 16+1 se nepodařilo dosáhnout poloviny deklarovaných cílů. Na základě tohoto tvrzení výzkum vyvrací hypotézu, že by čínská zahraniční politika ve střední Evropě byla jednoznačně úspěšná. Dosavadní fungování platformy 16+1 a deficit v naplňování deklarovaných cílů také poukazuje na možné limity spolupráce Číny a států střední Evropy. Není jisté, že se podaří vytvořit nové mechanismy, které umožní využití čínských finančních prostředků k naplnění zbytku deklarovaných cílů. Stejně

tak není jisté, že státy střední Evropy budou usilovat o čerpání čínských financí.

Zároveň není možné opomenout posun v mnoha jiných oblastech spolupráce. Státy střední Evropy vítají posilování bilaterálních vztahů s Čínou a stejně tak vítají spolupráci na úrovni 16+1, kde se nejedná o politických tématech, ale o spolupráci v konkrétních projektech. Dalším úspěchem čínské zahraniční politiky je existence „měkké síly“, díky které evropské státy často soutěží o čínské investice a pozornost čínských politiků.

Poslední summit v Suzhou ukázal, že významnou součástí následující spolupráce budou infrastrukturní projekty, které budou tvořit trasu obnovené Hedvábné cesty. Vybudování infrastrukturního spojení s Evropou je jedním z hlavních čínských zahraničně-politických zájmů, protože podporuje čínskou expanzi na evropský trh a celkově zjednodušuje a zrychluje spojení s Evropou. Je tedy logické, že se téma dostalo do popředí i v rámci platformy 16+1, jejíž zúčastněné státy jsou součástí plánované infrastrukturní sítě. Zároveň se ukazuje, že v některých zemích EU nebude snadné navázat v tomto ohledu spolupráci. V dosahovaných cílech bylo popsáno, že například v ČR není možné koordinovat infrastrukturní projekty prostřednictvím zahraničních institucí. Dále, čínské infrastrukturní projekty nemají v EU dobrou pověst. Symbolem je neúspěch čínské firmy COVEC, která od polské vlády získala zakázku vybudovat v Polsku dálnici. Projekt se však nepovedl a polská vláda nakonec rozhodla o zrušení zakázky, což bylo způsobeno finančními problémy čínské firmy. Dalším infrastrukturním projektem, kterého se účastní čínská firma, je vybudování srbsko-maďarské železnice.

Lze očekávat, že spolupráce v rámci platformy 16+1 bude pokračovat, protože se ukázalo, že tato forma spolupráce je vhodnou a praktickou součástí bilaterálních vztahů. Motivace účastnických států k další aktivitě v rámci platformy se pravděpodobně bude odvíjet od toho, jak bude vypadat vývoj v oblastech, kterým se v rámci platformy věnují. Protože každý účastnický stát sleduje vlastní zahraničně-politické cíle, bude úspěch další spolupráce záviset na tom, jestli Čína bude schopná dosahovat skutečných úspěchů v oblastech,

které jsou prioritní pro účastnické státy. Stejně tak by se v některých oblastech podmínky měly upravit tak, aby vyhovovaly těm účastnickým státům, které jsou zároveň členy EU. V opačném případě hrozí, že účastnické státy ztratí motivaci přicházet s novými iniciativami spolupráce a z platformy 16+1 a Čína přijde o efekt měkké síly, která v první řadě motivovala účastnické státy k připojení se k tomuto regionálnímu uskupení.

9. Summary

Chinese foreign policy in Central Europe has undergone a profound shift in the past several years, as the bilateral relations with the Central European states have been restored. The regional platform „16+1“ which China has founded in 2012, has helped to strengthen the bilateral relations of all the countries involved. The aim of this paper was to analyze China's declared goals within the platform, which were made public at the first summit in Warsaw (2012). The findings indicate that China has not been successful in achieving most of the declared goals. Research and the interviews which I have conducted demonstrate that this was caused mostly by the fact that the Central European states are EU member countries, therefore they are bound by EU norms and regulations. Furthermore, it is clear that the goals which consist of wide financial cooperation, or concern infrastructure projects, had not been successfully fulfilled.

On the other hand, the goals which concern bilateral cooperation had been achieved. The institutionalization of the relations and dialogues has improved, in most cases thanks to the new 16+1 platform dialogue. The cooperation within the platform is expected to carry on, also because it is obvious that the Central European states welcome this form of pragmatic and apolitical form of dialogue and are motivated to come up with their own initiatives. More improvements will have to be made in order to adjust the conditions of some of the points of cooperation to suit the EU member states. Otherwise these states might lose their motivation to come up with their own initiatives and improvements of the new form of cooperation.

10. Prameny a literatura

Prameny

„EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation”,

http://eeas.europa.eu/china/docs/20131123_agenda_2020__en.pdf.

„China’s twelve measures for Promoting Friendly Cooperation with Central and Eastern European Countries”, Official site of the Ministry of foreign affairs of the People’s republic of China,

http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/wjbispg_665714/t928567.shtml(staženo 15. 03. 2016).

„Polish Foreign Policy Priorities”, <http://www.msz.gov.pl/resource/d31571cf-d24f-4479-af09-c9a46cc85cf6:JCR> (staženo 1. 04. 2016).

„The Belgrade guidelines for cooperation between China and Central and Eastern European countries“ Official site of the Ministry of foreign affairs of the People’s republic of China, <http://www.china-ceec.org/151/2015/01/27/41s5626.htm> (staženo 1. 04. 2016).

„The Bucharest guidelines for cooperation between China and Central and Eastern European countries“ Official site of the Ministry of foreign affairs of the People’s republic of China, <http://www.china-ceec.org/151/2015/01/26/41s5603.htm>.

„The Suzhou Guidelines for Cooperation Between China and Central and Eastern European Countries”, Official site of the Ministry of foreign affairs of the People’s republic of China, http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1318039.shtml. (staženo 13. 04. 2016).

Knihy

David Shambaugh, *China goes global: The Partial Power* (Oxford University Press, 2014).

David Shambaugh, *China-Europe relations: Perceptions, Policies and Prospects* (London and New York: Routledge, 2007).

Jiří Vykoukal a kol., *Visegrad: možnosti a meze středoevropské spolupráce* (Dokořán, 2003).

Linda Jakobson, Dean Knox, *New foreign policy actors in China* (Stockholm International peace research institute, 2010).

Marc Lanteigne, *Chinese Foreign Policy: An Introduction, Third edition* (London and New York: Routledge, 2016).

Mikko Huotari, Miguel Otero-Iglesias, Sohn Seaman a kol., *Mapping Europe-China Relations" A Bottom-Up Approach* (Mercator Institute for China Studies, 2015), 41.

Rudolf Fürst a Filip Tesař (eds), *China's comeback in Former Eastern Europe: No Longer Comrades, Not Yet Strategic Partners* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013).

Rudolf Fürst, *Česko-čínské vztahy po roce 1989* (Praha: Karolinum, 2010), 34.

Články

Ágnes Szunomár, „Blowing form the East”,

http://real.mtak.hu/34185/1/Szunomar_Blowing_from...SFPA_u.pdf (staženo 31. 3. 2016).

Gabriela Pleschova, „Chinese engagement in Central and Eastern Europe: regional diplomacy in pursuit of China's interest“, *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* 24, č. 3 (2015).

Marcin Kazmarski, Jakub Jakóbowski, „China on Central-Eastern Europe '16+1' as seen from Beijing“, *OSW Commentary* 166 (duben 2015):

<http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2015-04-14/china-central-eastern-europe-161-seen-beijing>.

Nicola Casarini a kol., „Brussels-Beijing: Changing the game?“, Report No. 14 (European Union: Institute for Security Studies, 2013).

Richard Q. Turcsányi, „Postavenie a možnosti spolupráce Slovenska s Čínou v rámci platformy 16+1“, (Inštitút ázijských študií, 2016).

Richard Turcsányi, „The Limits of China’s Cooperation With Central and Eastern Europe, What „New beginnings, new domains, and new visions“ are possible for China-CEE cooperation“, *The Diplomat* (4. 12. 2015): <http://thediplomat.com/2015/12/the-limits-of-chinas-cooperation-with-central-and-eastern-europe/> (staženo 12. 04. 2016).

Rudolf Fürst, „Strategické partnerství EU-ČLR: Příležitost, skutečnost a eufemismus“, *Mezinárodní vztahy* 42, č. 1 (2007).

Thilo Hanemann, Mikko Huotari, „Chinese FDI in Europe and Germany: Preparing for a New Era of Chinese Capital“, *A report by the Mercator Institute for China Studies and Rhodium Group* (Mercator Institute for China Studies, 2015), 15, http://www.merics.org/fileadmin/user_upload/pdf/COFDI_Chinese_Foreign_Direct_Investment_EN.pdf (staženo 1. 04. 2016).

Internetové zdroje

„Ako sa zo Slovenska stala automobilová veľmoc“, *Aktuality.sk*, <http://www.aktuality.sk/clanok/302194/ako-sa-zo-slovenska-stala-automobilova-velmoc-fakty-ktore-ste-zrejme-netusili/> (staženo 19. 03. 2016).

„Cohesion Fund“, Oficiální webové stránky Evropské komise, http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/cohesion-fund/ (staženo 2. 04. 2016).

„China and Slovakia“, Oficiální webové stránky ministerstva zahraničních věcí ČLR., http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zjzg_663340/xos_664404/gjlb_664408/3225_664752/ (staženo 1. 04. 2016).

„China wins \$1,8bn contract to support Hungary-Serbia high-speed rail“, <http://www.railway-technology.com/news/newschina-wins-16bn-contract-to-support->

hungary-serbia-high-speed-rail-4738236 (staženo 4. 04. 2016)

„China’s EU Policy Paper”, Oficiální webové stránky čínského velvystanectví v Řecku, <http://gr.china-embassy.org/eng/zgyom/debf/t146189.htm> (staženo 11. 04. 2016).

„Implication for China’s soft power under Xi Jinping”, Oficiální webové stránky univerzity v Nottinghamu, <http://blogs.nottingham.ac.uk/chinapolicyinstitute/2016/04/05/chinas-soft-power-under-xi-jinping/> (staženo 6. 04. 2016).

„In June 2015, the cartoon series Panda and the Little Mole co-produced by China and the Czech Republic was premiered in the Czech Republic”, oficiální webové stránky ministerstva zahraničních věcí ČLR, http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1318039.shtml (staženo 1. 04. 2016).

„Justyna Szczudlik“, The Polish Institute of International Affairs <http://www.pism.pl/Experts/Justyna-Szczudlik?type=9> (staženo 13. 04. 2016).

„Li Keqiang meets with Prime Minister Robert Fico of Slovakia“, Oficiální webové stránky ministerstva zahraničních věcí ČLR, http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1220470.shtml (staženo 18. 03. 2016).

„Minister vows to improve cultural ties with CEE countries”, Oficiální webové stránky ministerstva zahraničních věcí ČLR, <http://www.china-ceec.org/>

151/2013/11/02/41s367.htm (staženo 1. 04. 2016).

„Na Ipli chcú stavať obriu vodnú elektrárň“ Správy.pravda.sk,
<http://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/350970-na-ipli-chcu-stavat-obriu-vodnu-elektren/> (staženo 16. 03. 2016).

„Nepřijel jsem vás učit lidská práva, řekl Zeman v čínské televizi“,
http://zpravy.idnes.cz/zeman-rozhovor-cinska-televize-d3h-/domaci.aspx?c=A141030_180201_zahranicni_mlb (staženo 1. 04. 2016).

„Platné smlouvy mezi ČR a ČLR“, Oficiální webové stránky Velvyslanectví České republiky v Pekingu,
http://www.mzv.cz/beijing/cz/vzajemne_vztahy/bilateralni_dohody_s_clr/platne_smlouvy_mezi_cr_a_clr.html (staženo 1. 04. 2016).

„Poland – Central Europe – China Economic Forum Opened“, Official site of the Ministry of foreign affairs of Poland,
<https://www.premier.gov.pl/en/news/news/poland-central-europe-china-economic-forum-opened.html> (staženo 1. 04. 2016).

„Poland-China strategic dialogue“, Oficiální webové stránky ministerstva zahraničních věcí Polska, http://www.msz.gov.pl/en/p/msz_en/news/poland_china_strategic_dialogue.

„President meets China's PM and attends CEE- China economic summit“, Oficiální webové stránky polského prezidenta, <http://goo.gl/pSdRGW> (staženo 1. 04. 2016).

„Regional Cooperation Key to Polish-Chinese Strategic Partnership“, Polish Institute of Internaitonal relations, https://www.pism.pl/files/?id_plik=18741.

„Slovensko navštívil tajně čínský ministr obrany. Proč?“, Akutálně.cz,
<http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/slovensko-navstivil-tajne-cinsky-ministr-obrany-proc/r~i:article:646665/> (staženo 26. 03. 2016).

„Smíšená česko-čínská komora vzájemné spolupráce“,
http://www.czechchina.com/?page_id=2311 (staženo 1. 04. 2016).

„Společné prohlášení o navázání strategického partnerství mezi Českou republikou a Čínskou lidovou republikou“, Oficiální stránky Prezidenta ČR,
<https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/spolecne-prohlaseni-o-navazani-strategickeho-partnerstvi-mezi-ceskou-republikou-a-cinskou-lidovou-republikou-1-12559> (staženo 1. 04. 2016).

„The mask is off: Hungary’s Viktor Orbán has openly renounced Western style democracy for the nationalist authoritarianism of Putin’s Russia”, <http://www.the-american-interest.com/2014/08/07/the-mask-is-off/> (staženo 1. 04. 2016).

Zástupci krajů ČR dnes s čínskými partnery podepsali memorandum o založení asociace guvernérů čínské lidové republiky a reprezentantů zemí střední a východní Evropy“, Oficiální webové stránky Asociace krajů České republiky,
<http://www.asociacekrajů.cz/novinky/zastupci-kraju-cr-dnes-s-cinskymi-partnery-podepsali-memorandum-o-zalozeni-asociace-guverneru-cinske-lidove-republiky-a-reprezentantu-regionu-zemi-stredni-a-vychodni-evropy.html> (staženo 1. 04. 2016).

